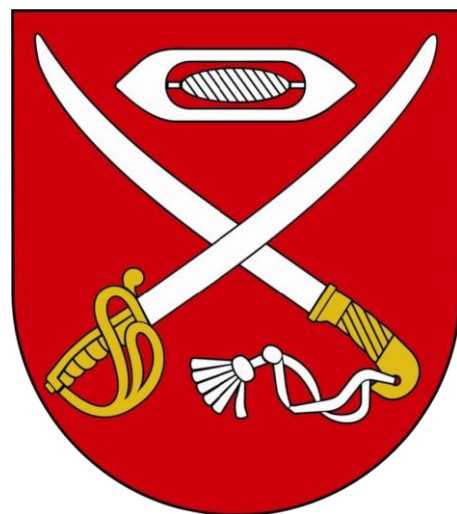

DIAGNOZA SŁUŻĄCA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY CYCÓW

STRESZCZENIE

Niniejsza diagnoza została sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485), w szczególności z art. 4 ust 1, art. 8 ust 1, art. 9 oraz art. 10. Ustawy. Diagnoza stanowi załącznik do wniosku Wójta Gminy Cyców do Rady Gminy Cyców o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Diagnoza - zgodnie z art. 11 ust 2. ustawy - potwierdza spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji ustawowych przesłanek ich wyznaczenia.

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
1. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU.....	3
1.1. Podstawowe Pojęcia	3
1.2. Metodologia prac	4
1.3. Wyznaczenie obszarów referencyjnych	6
2. Diagnoza stanu obecnego.....	7
2.1. Informacje ogólne o gminie Cyców	7
2.2. Obszar Spoteczny	8
2.2.1. Demografia	8
2.2.2. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny	14
2.2.3. Bezrobocie.....	18
2.2.4. Poziom bezpieczeństwa	22
2.2.5. Poziom edukacji	25
2.2.6. Aktywność Obywatelska	27
2.3. Obszar Gospodarczy	29
2.3.1. Struktura przedsiębiorstw.....	30
2.3.2. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców	31
2.4. Obszar Środowiskowy	33
2.4.1. Gleby	33
2.4.2. Wody powierzchniowe	37
2.4.3. Klimat	38
2.4.4. Flora	38
2.4.5. Fauna	39
2.4.6. Obszary i obiekty chronione	40
2.4.7. Potencjalne zagrożenia dla środowiska.....	42
2.5. Obszar Przestrzenno-Funkcjonalny	43
2.5.1. Funkcje kulturalne	44
2.5.2. Funkcje rekreacyjne	45
2.5.3. Jakość przestrzeni publicznej	46
2.6. Obszar Techniczny.....	47
2.6.1. Zasoby mieszkaniowe	47
2.6.2. Infrastruktura sieciowa	49
2.6.3. Poziom Dostępności Budynków	51
2.7. Badania Ankiety	52
3. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	55
3.1. Wskaźniki delimitacyjne	56
3.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	57
4. Spis tabel, wykresów, rysunków i map	63

WSTĘP

Rewitalizacja stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez działania całościowe, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletni okres, prowadzony przez interesariuszy wraz we współpracy ze społecznością lokalną.

Podstawę prawną do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Cyców na lata 2023-2030 stanowi *Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji* (t.j. Dz.U. 2021 poz. 485).¹ Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- uwzględnienie rewitalizacji, jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub środowiskowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Warunkiem podstawowym dla opracowania GPR jest delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Jest to pierwszy krok prowadzący do podjęcia działań w zakresie rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że w przypadku terenów wiejskich z uwagi na drobniejszą skalę osadnictwa, należy dobrać odpowiednie metody diagnozowania i rozwiązywania problemów.

Niniejszy dokument ma na celu diagnozę problemów Gminy Cyców występujących w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej i przestrzennej oraz stanu środowiska. Diagnoza wskazuje na wieloaspektowy i złożony charakter stwierdzonych zjawisk kryzysowych, na podstawie których dokonano wyodrębniania obszarów (na poziomie sołectw), w odniesieniu do których niezbędna jest kompleksowa interwencja. Zdelimitowany w ten sposób obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wskazują, gdzie koncentracja problemów jest największa.

¹ USTAWA z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji - tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 485.
Źródło: <https://isap.sejm.gov.pl>

1. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.1. PODSTAWOWE POJĘCIA

Przedstawione poniżej zestawienie wskazuje definicje najważniejszych pojęć związanych z rewitalizacją. Prawidłowe ich zrozumienie jest podstawą do realnego i skutecznego zaangażowania się w niniejszy proces.

Rewitalizacja - stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji - możemy nazywać w szczególności:

- 1) mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańców gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Obszar zdegradowany - to obszar na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji - to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

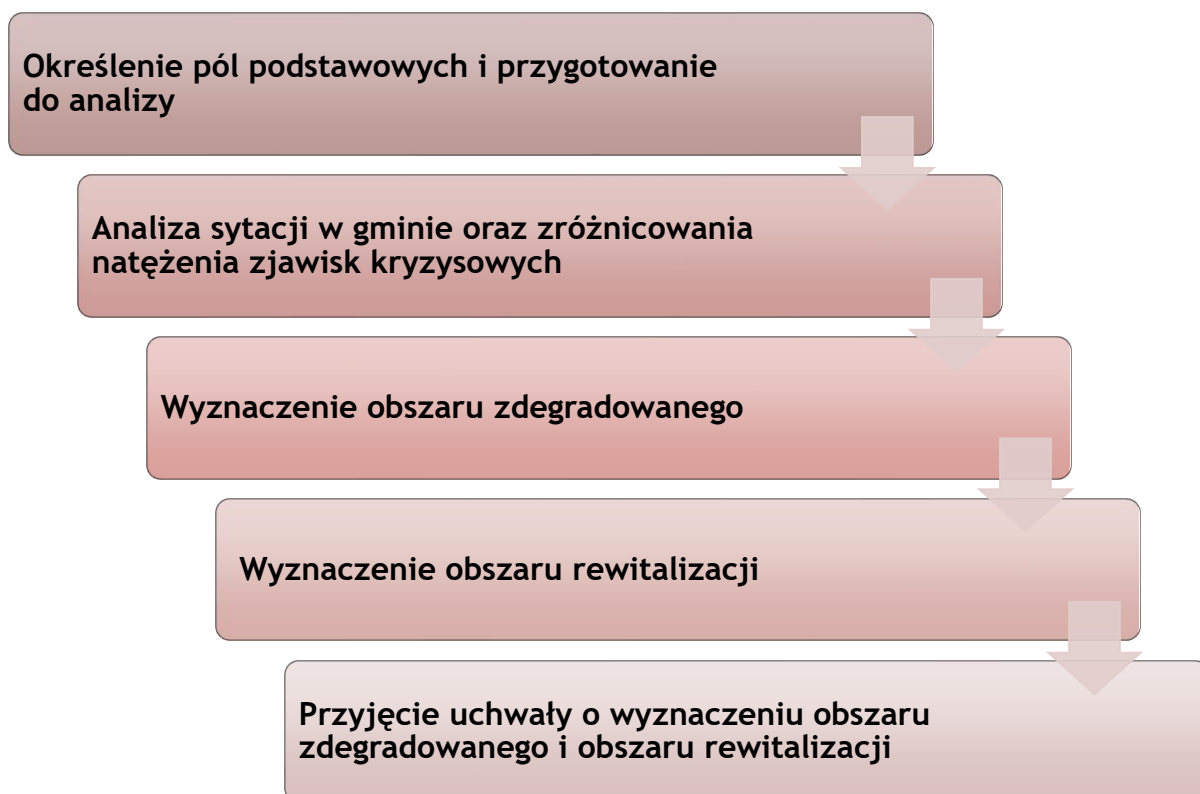
1.2. METODOLOGIA PRAC

Metodologia opracowania niniejszej diagnozy bazuje na zasadach wskazanych w ustawie o rewitalizacji oraz opracowaniach i wytycznych z zakresu przygotowania gminnych programów rewitalizacji (np. *DELIMITACJA KROK PO KROKU. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*, Praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Jarczewskiego oraz *Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych*, Praca zbiorowa pod redakcją Aleksandry Jadach-Sepioto).

Dokumentem źródłowym dla programu rewitalizacji jest Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zwana dalej Strategią, opracowywana obligatoryjnie na mocy ustawy o pomocy społecznej, która stanowi: *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.*

Diagnoza gminy została opracowana z uwzględnieniem problemów zidentyfikowanych w Strategii. W ramach prac nad dokumentem Gminnego Programu Rewitalizacji dokonano analizy wskaźników odpowiednich do zdiagnozowanych w niej problemów w skali sołectw, a następnie uzupełniając je analizą wskaźników gospodarczych, środowiskowych, infrastrukturalnych lub przestrzennych w tej samej skali.

Rysunek 1 - Etapy w procesie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Przedstawiona diagnoza oraz proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji spełnia formalne wymagania stawiane przez ustawę, będąc jednocześnie fundamentem i pierwszym krokiem dla opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Cyców na lata 2023-2030. Opracowanie dokumentu opierało się o kilka wskazanych poniżej zasad i składało się z pięciu zasadniczych etapów pozwalających na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawie o rewitalizacji. Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacja. Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej,
- b) gospodarczej,
- c) środowiskowej,
- d) technicznej,
- e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Cyców pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

Jako obszary zdegradowane uznano te sołectwa, w których stwierdzono gorsze niż średnia w gminie wskaźniki problemów społecznych, współwystępujące z gorszymi wskaźnikami dotyczącymi co najmniej jednego z problemów o charakterze gospodarczym, środowiskowym, infrastrukturalnym lub przestrzennym.

Obszar rewitalizacji ustalono, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, zgodnie z ustawą o rewitalizacji i zapisów dotyczących wymogu koncentracji przestrzennej, łączna powierzchnia wybranych sołectw nie przekracza 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Nie należy zapominać również o tym, że niezwykle istotnym elementem procesu rewitalizacji jest włączenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów zarówno w sam etap diagnozowania obszaru gminy, jak również późniejszego przygotowania działań rewitalizacyjnych. Takie podejście wpływa na zapewnienie dogłębnej analizy oraz jej trafność, jak również zapewnienie akceptacji planowanych przedsięwzięć. Rewitalizacja stanowi odpowiedź na wieloaspektowy kryzys w konkretnej społeczności zajmującej zdefiniowany obszar. W przypadku prac nad niniejszą diagnozą zwrócono szczególną uwagę na podejście partycypacyjne, tak aby już od pierwszych etapów prac zaangażować społeczność lokalną w realizowany proces.

1.3. WYZNACZENIE OBSZARÓW REFERENCYJNYCH

Ustawa o rewitalizacji wymagając wskazania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a więc fragmentów obszaru gminy, w których koncentrują się różnego rodzaju negatywne zjawiska, stawia przed gminami nowe zadanie przeanalizowania zróżnicowania zjawisk i procesów zachodzących wewnątrz niej. Przeprowadzenie takiej analizy wymaga określenia pól podstawowych - przestrzennych jednostek, do których odnoszone będą wszystkie zbierane informacje.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto zastosowanie przestrzennych jednostek pseudonaturalnych, których granice nawiązują do różnego rodzaju układów osadniczych oraz granic naturalnych. Analizowanie danych w jednostkach pseudonaturalnych pozwala na uchwycenie problemów i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy (dzielnicach, osiedlach) intuicyjnie i funkcjonalnie wskazywanych jako pewne najmniejsze, jednolite organizmy osadnicze.

Mapa 1 - Mapa Gminy Cyców

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Większość gmin w Polsce podzielona jest na różnego rodzaju, nieposiadające osobowości prawnej, jednostki pomocnicze (sołectwa, dzielnice, osiedla). W gminach wiejskich najczęściej stosowaną jednostką pomocniczą jest sołectwo, którego granica odpowiada obszarom tradycyjnie uznawanym za pojedynczą wieś. W niektórych przypadkach wsie dzielone są na kilka sołectw, bądź w obrębie jednego sołectwa zlokalizowanych jest kilka przysiółków. W miastach jednostkami pomocniczymi są najczęściej dzielnice, które w mniejszym lub większym stopniu starają się nawiązywać do historycznych i zwyczajowych podziałów przestrzeni. Zaletą istniejących jednostek pomocniczych jest fakt, że zostały w jakiś sposób wyznaczone. Zazwyczaj ich granice nie są kwestionowane, a lokalne społeczności są do nich przyzwyczajone.

Dlatego też, w toku prac podjęto decyzję o wykorzystaniu granic poszczególnych sołectw jako obszarów referencyjnych do analizy i wskazania spośród nich obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

2. DIAGNOZA STANU OBECNEGO

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym. Diagnoza stanu istniejącego ma na celu zbadanie sytuacji obecnej w zakresie ww. zjawisk występujących w poszczególnych sferach życia.

2.1. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE CYCÓW

Gmina Cyców jest gminą wiejską, położoną w województwie lubelskim, we wschodniej części powiatu łączyńskiego. W obrębie powiatu łączyńskiego graniczy z gminami Ludwin i Puchaczów, a dalej z gminami Siedliszcze i Wierzbica (w powiecie chełmskim) oraz gminą Urszulin (w powiecie włodawskim).

Mapa 2 - Gmina Cyców na tle powiatu łączyńskiego

Źródło: <http://www.gminy.pl>

Gmina zajmuje powierzchnię 147,9 km², co stanowi 23,33% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 27 sołectw: Adamów, Barki, Bekiesza, Biesiadki, Cyców, Cyców Kolonia Druga, Garbatówka (miejscowości Garbatówka i Garbatówka Kolonia), Głębokie, Kopina, Ludwinów, Ludwinów-Kolonia, Malinówka, Małków, Nowy Stręczyn, Ostrówek Podolski, Podgłębokie, Sewerynów, Stary Stręczyn, Stawek, Stefanów (miejscowości Stefanów i Janowica), Szczupak, Świerszczów, Świerszczów-Kolonia, Wólka Cycowska, Wólka Nadrybska, Zagórze, Zaróbka. Siedziba władz gminy znajduje się w Cycowie.

Obszar gminy Cyców położony jest na styku Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego i Obniżenia Dorohuskiego. Dominują równiny porośnięte niewielkimi kompleksami leśnymi; urozmaicenie stanowią jeziora i niewielka rzeczka. Na terenie gminy znajdują się obszary chronione, wśród nich rezerwat przyrody Jezioro Świerszczów chroniący jezioro eutroficzne i wiele rzadkich roślin reliktowych występujących na przylegającym do jeziora torfowisku.

Historię gminy dokumentują zachowane zabytki, świadczące o jej ciekawej historii i kulturze pogranicza. Do znaczących zabytków w gminie zaliczyć można: Kościół pw. Św. Józefa w Cycowie - dawna cerkiew unicka i prawosławna; park podworski w Kolonii Garbatówka; Założenie Dworsko-Parkowe w Świerszczowie; drewniana świątynia w Świerszczowie - dawna cerkiew, obecnie kościół katolicki; dawny dom modlitwy następnie kościół ewangelicki w miejscowości Cyców Kolonia Druga tzw. Kircha; Centralna, najstarsza część budynku Szkoły Podstawowej w Cycowie (pośrednia ochrona konserwatorska). W gminie jest także wiele pamiątek ku czci ofiar obu wojen światowych i innych konfliktów zbrojnych.

2.2. OBSZAR SPOŁECZNY

Diagnoza obszaru społecznego stanowi najistotniejszy element mający wpływ na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

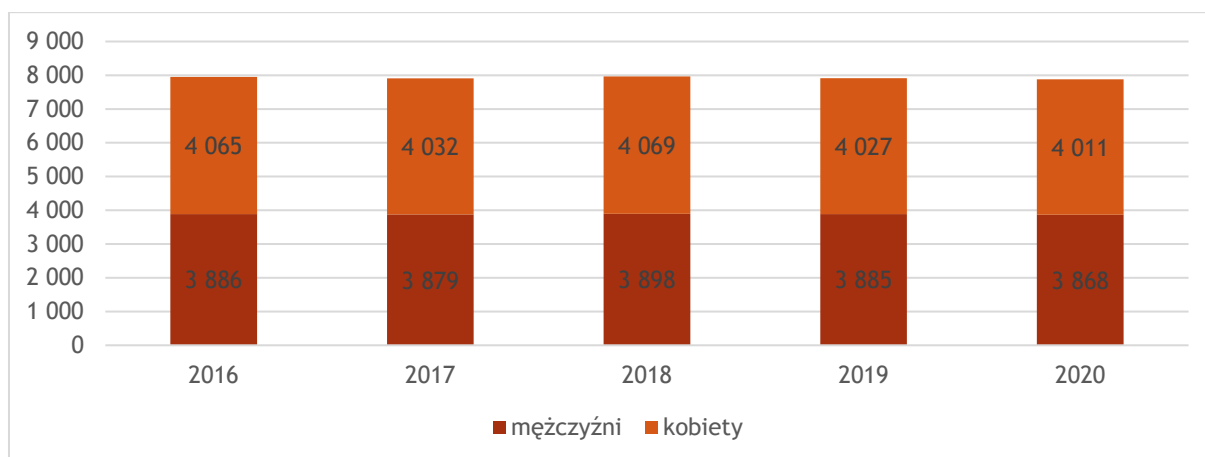
2.2.1. DEMOGRAFIA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, liczba ludności w Gminie Cyców na przestrzeni lat 2016-2020 regularnie się zmniejsza.

Łączna liczba ludności w gminie zmniejszyła się z poziomu 7 951 w roku 2016, do poziomu 7 879 w roku 2020. Zarówno liczba kobiet jak i liczba mężczyzn na przestrzeni wskazanego okresu zmieniła się na niekorzyść Gminy Cyców. Wyludnianie się gminy z pewnością jest negatywnym zjawiskiem demograficznym, mogącym powodować liczne problemy społeczne i gospodarcze.

Powyższe dane wskazują również, że na terenie gminy liczba kobiet jest zauważalnie wyższa niż liczba mężczyzn. Współczynnik feminizacji od kilku lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie i wynosi 104. Oznacza to, że na 100 mężczyzn w Gminie Cyców przypada 104 kobiety.

Wykres 1 - Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Gminy Cyców w latach 2016-2020

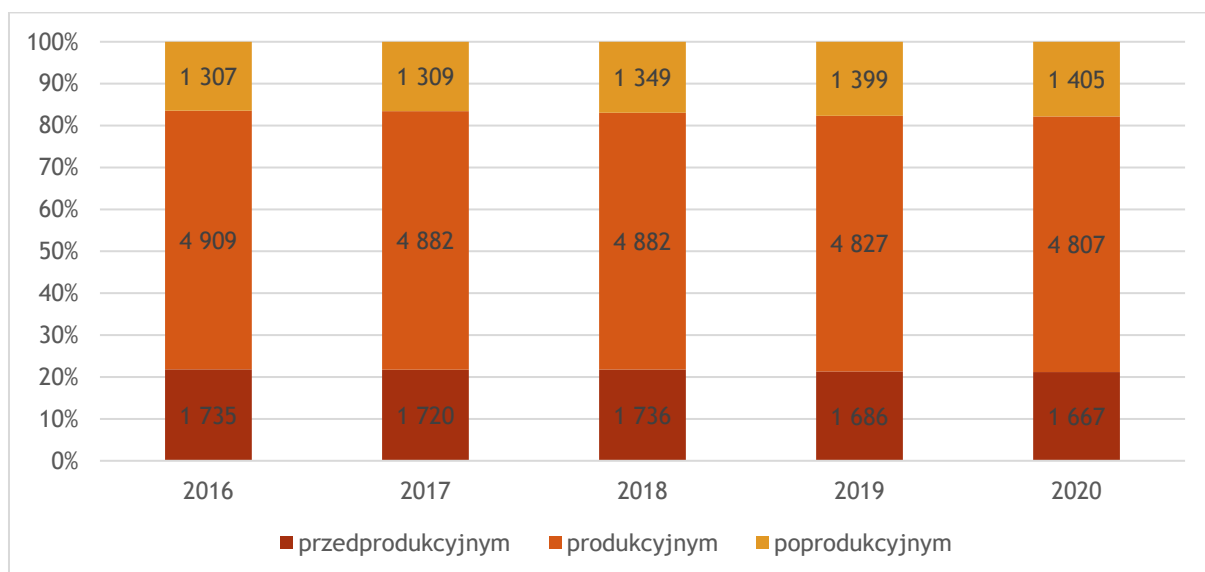

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Bardzo istotnym czynnikiem opisującym strukturę ludności w Gminie Cyców jest również liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Choć osoby w wieku produkcyjnym są najliczniejszą grupą, to jednak ich liczba stale maleje. Na przełomie lat 2016-2020 liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się z poziomu 4909 do poziomu 4807. W tym samym czasie odnotowano również znaczący spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Zupełnie odwrotną tendencję wykazuje natomiast grupa osób w wieku poprodukcyjnym. Tutaj możemy zauważyć wzrost z poziomu 1307 w 2016 r. do poziomu 1405 w roku 2020.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, warto podkreślić iż w liczbach bezwzględnych liczba dzieci i młodzieży jest większa niż osób starszych, mimo to udział osób starszych w populacji mieszkańców gminy systematycznie rośnie. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co już jest obserwowane w niektórych miejscowościach w gminie, jak Szczupak, Zagórze i Zosin.

Wykres 2 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2016-2020

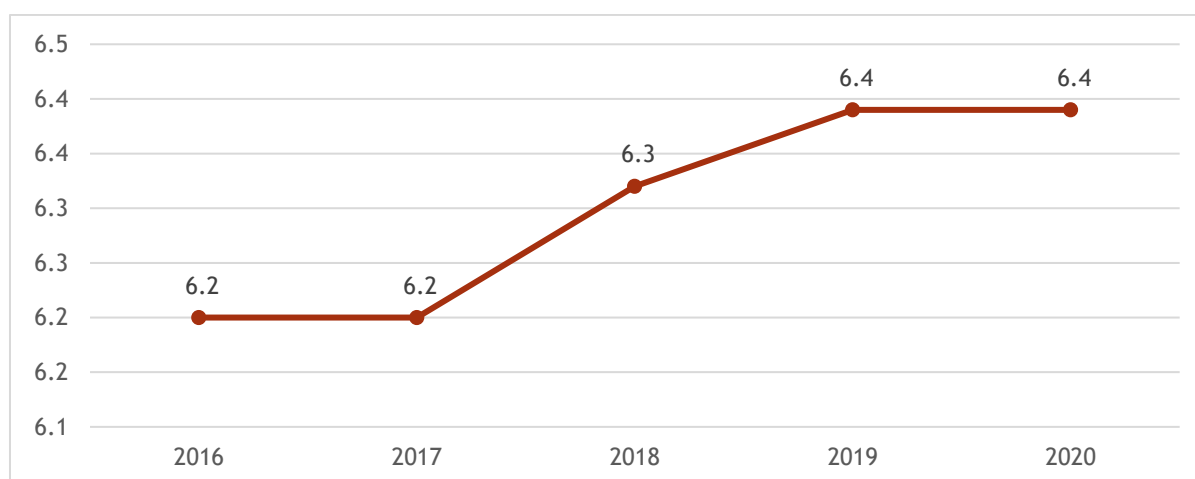

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jednym z najważniejszych czynników pozwalających oszacować przyszły potencjał gospodarczy terenu jest również porównanie liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o dużych możliwościach w zakresie zatrudnienia, co sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości. Jako że to właśnie ta grupa jest głównym wytwórcą dóbr i dochodów przekłada się to bezpośrednio na rozwój danego obszaru.

Po zsumowaniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (tzw. osoby w wieku nieprodukcyjnym) oraz porównaniu ich z liczbą w wieku produkcyjnym otrzymamy tzw. wskaźnik obciążenia demograficznego. Wskazuje on liczbę osób, które znajdują się „na utrzymaniu” osób będących w szczytce aktywności gospodarczej. Wskaźnik ten przedstawia się dla gminy niekorzystnie. Należy pamiętać, że przede wszystkim ma na to wpływ zmniejszający się udział w ludności wieku przedprodukcyjnym, a zwiększający się udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 3 - Wskaźnik obciążenia demograficznego

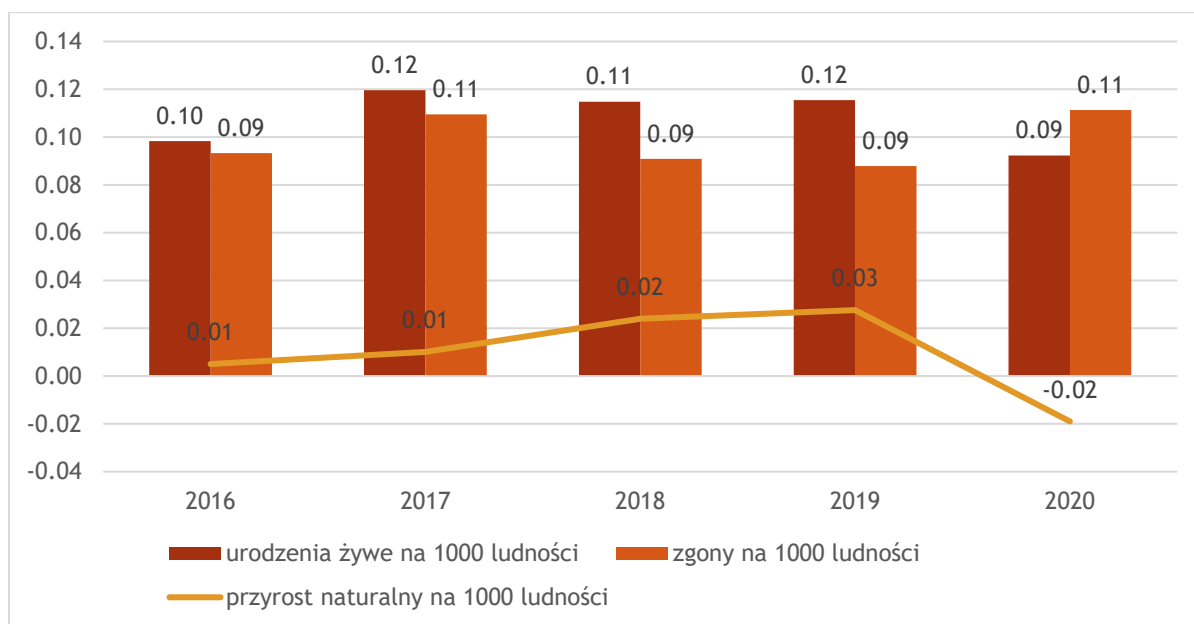
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Problem starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie 2020-2025 będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów - młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup - prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niepełności, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

W Gminie Cyców do najistotniejszych problemów dotyczących seniorów zalicza się: niski standard życia, utrudniony dostęp do świadczeń zdrowotnych, w tym do specjalistycznej opieki zdrowotnej, samotność, zanik więzi społecznych oraz niski stopień aktywności osób w wieku 75+.

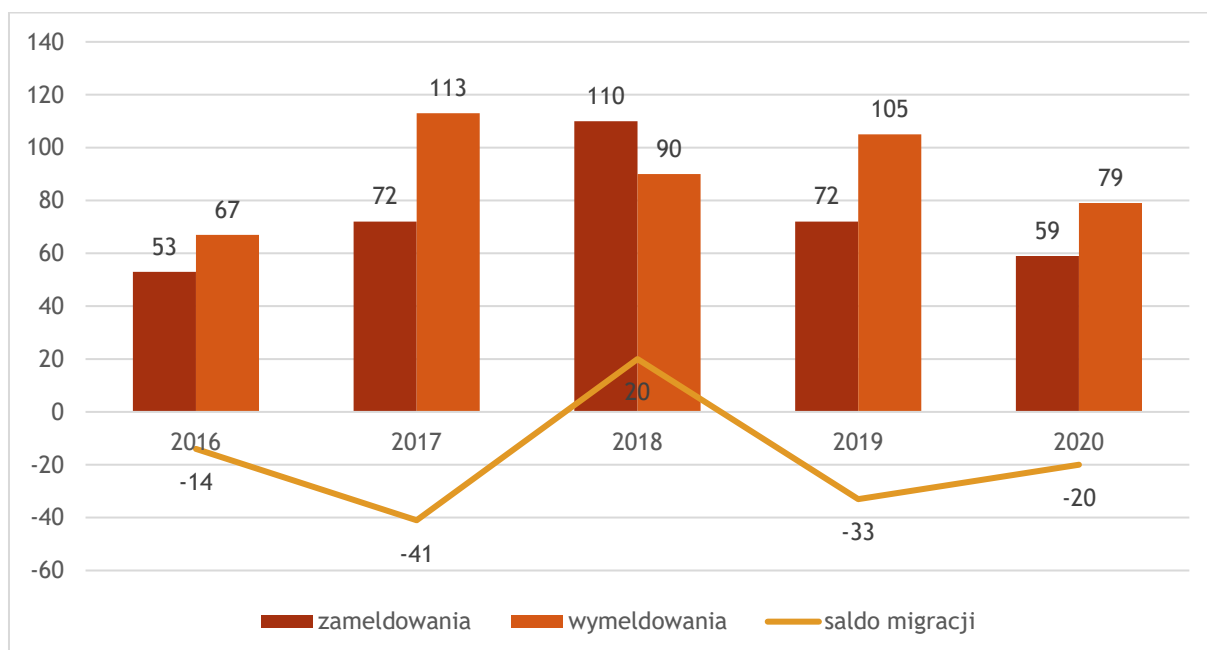
Wykres 4 - Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Cyców w latach 2016-2020

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jednym z ważniejszych czynników wpływającym na zmiany liczby ludności jest przyrost naturalny. Na przestrzeni lat 2016-2019 utrzymywał się on na poziomie dodatnim. Jednak w roku 2020 odnotowano ujemny przyrost naturalny o wartości -1,90 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Taki stan rzeczy jest spowodowany przede wszystkim przez nagły wzrost liczby zgonów. Jednakże zaznaczyć należy, że przyrost naturalny na poziomie notowanym w latach ubiegłych również świadczy o niekorzystnej sytuacji w zakresie analizowanego wskaźnika. Nie zapewni on zastępowalności pokoleń.

Wykres 5 - Saldo migracji w gminie Cyców w latach 2016-2020

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Procesy demograficzne mają znaczący wpływ na rozwój Gminy Cyców. Należy jednak zaznaczyć, że na wzrost rozwoju naturalnego ludności w dużej mierze mają wpływ czynniki zewnętrzne, takie jak np. proces falowania niżów i wyżów demograficznych, ogólna sytuacja gospodarczo-społeczna kraju, prawne uregulowania prorodzinne, czy wreszcie zmiany zachowań prokreacyjnych młodego pokolenia.

Kolejny element wpływający na ludność obszaru to saldo migracji. Procesy migracyjne odgrywają decydującą rolę nie tylko w zakresie ogólnej liczby mieszkańców, lecz również wpływają na przemiany struktury wiekowej ludności. Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą stałego lub czasowego miejsca zamieszkania połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne). Na przestrzeni lat 2016-2020 saldo migracji utrzymuje się zazwyczaj na poziomie ujemnym. Najniższą wartość tj. 41 osiągnęło w 2017 r. Natomiast rok 2018 jest jedynym w analizowanym okresie, kiedy liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że przebieg procesów migracyjnych zależy również od możliwości zatrudnienia, rozwoju lokalnego i warunków życia na danym obszarze. Na zmniejszenie odpływu migracyjnego ludności będzie miał przede wszystkim wzrost potencjału gospodarczego, a także podniesienie poziomu zamieszkiwania i warunków życia. Działania rewitalizacyjne na terenie gminy z pewnością będą miały pozytywny wpływ na migracje ludności.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z demografią analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Cyców.

Pierwszy ze wskaźników delimitacyjnych dotyczy procentowego spadku liczby ludności na przestrzeni okresu 2016-2021. Średnia wartość niniejszego wskaźnika dla Gminy Cyców wynosi -2,35%. Należy zauważyć, że na terenie gminy znajduje się kilka sołectw, które w badanym okresie zwiększyły liczbę ludności. Możemy wśród nich wymienić m.in. Kopina, Ludwinów, Stary Stręczyn. Do sołectw, w których najmocniej zaznaczył się problem wyludniania się obszaru należy zaliczyć np. Ludwinów-Kolonia, Małków, Sewerynowo oraz Stefanów. Co równie istotne, aż 18 spośród 27 sołectw zmaga się ze zmniejszającą się liczbą ludności, z czego w 11 sołectwach problem ten występuje na poziomie powyżej średniej wskazanej dla gminy.

Tabela 1 - Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Cyców

Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Cyców	
Adamów	-4,64%
Barki	-1,29%
Bekiesza	-2,16%
Biesiadki	2,70%
Cyców	-6,02%
Cyców-Kolonia Druga	4,42%
Garbatówka	0,72%
Głębokie	-2,86%
Kopina	6,82%
Ludwinów	9,23%
Ludwinów-Kolonia	-10,00%
Malinówka	-0,29%

Małków	-10,74%
Nowy Stręczyn	-6,43%
Ostrówek Podyski	0,00%
Podgłębokie	1,16%
Sewerynów	-10,71%
Stary Stręczyn	6,06%
Stawek	-2,29%
Stefanów	-10,55%
Szczupak	2,04%
Świerszczów	-2,47%
Świerszczów-Kolonia	-1,84%
Wólka Cycowska	3,25%
Wólka Nadrybska	-7,62%
Zagórze	-3,26%
Zaróbka	-1,57%
ŚREDNIA	-2,35%

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Drugi ze wskaźników delimitacyjnych obrazuje współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym przypadającymi na 100 mieszkańców Gminy Cyców. Wskaźnik ten obrazuje niekorzystny trend demograficzny i świadczy o występowaniu problemu starzenia się społeczeństwa. Diagnoza ogólna realizowana na terenie całej gminy wskazuje, że jest to zjawisko postępujące i będzie przybierać na sile. Taki stan rzeczy generuje szereg innych problemów (m.in. zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego czy pogarszanie struktury rynku pracy). Przedmiotowe zjawisko ma również skutki ekonomiczne. Może znacząco wpływać na system finansów publicznych gminy np. poprzez wzrost kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi.

Tabela 2 - Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Cyców

Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Cyców	
Adamów	15,97%
Barki	17,70%
Bekiesza	12,95%
Biesiadki	15,79%
Cyców	19,23%
Cyców-Kolonia Druga	16,54%
Garbatówka	21,86%
Głębokie	15,79%
Kopina	19,86%
Ludwinów	18,78%
Ludwinów-Kolonia	11,11%
Malinówka	14,96%
Małków	18,52%
Nowy Stręczyn	18,13%
Ostrówek Podyski	23,14%
Podgłębokie	14,56%
Sewerynów	30,00%
Stary Stręczyn	15,71%
Stawek	13,62%
Stefanów	20,39%
Szczupak	14,00%

Świerszczów	19,94%
Świerszczów-Kolonia	19,25%
Wólka Cycowska	18,22%
Wólka Nadrybska	18,56%
Zagórze	19,10%
Zaróbka	21,60%
ŚREDNIA	18,06%

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Na podstawie danych dostarczonych przez Urząd Gminy Cyców określono procent osób w wieku poprodukcyjnym w poszczególnych sołectwach. Średnia wartość wskaźnika dla Gminy Cyców wynosi 18,06%. Najniższe wartości, świadczące o stosunkowo niskim udziale osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa odnotowano w sołectwach: Ludwinów-Kolonia, Bekiesza, oraz Stawek. Wartości najwyższe wskazujące na problem wysokiego obciążenia demograficznego możemy zauważyć w sołectwach: Sewerynów, Ostrówek Podyski, Garbatówka i Zaróbka. Należy jednak zaznaczyć, że aż 15 z 27 sołectw odnotowuje wartości powyżej średniej. To w właśnie w nich nasilenie analizowanego problemu jest najwyższe.

2.2.2. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY

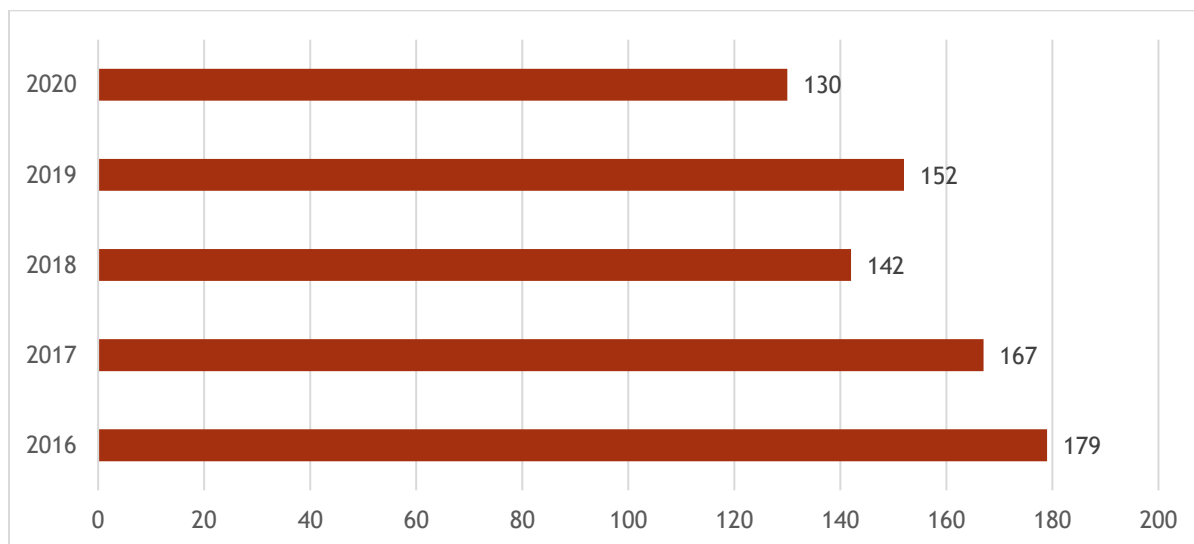
Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmowi lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczna jest jedną z wielu dziedzin współtworzących rzeczywistość społeczną. Jest działalnością instytucji państwowych i społecznych, która umożliwia i ułatwia zaspokojenie podstawowych potrzeb osobom i rodzinom niezdolnym do uczynienia tego samodzielnie. Dla pomocy społecznej problemy rodzin są istotnym sygnałem do pojęcia działań, ponieważ w przypadku niedostosowania społecznego, choroby i problemów, gdy człowiek nie daje sobie rady, konieczne jest udzielenie mu pomocy z zewnątrz. Pomoc społeczna może polegać w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W Gminie Cyców zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

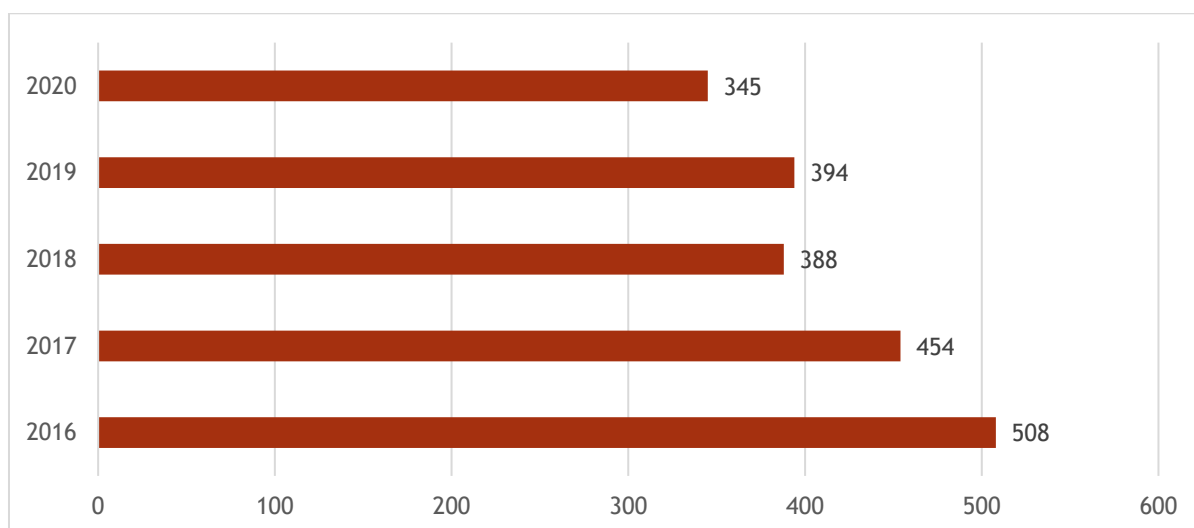
Wykres 6 - Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej gminie Cyców w latach 2016-2020

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jak widać na powyższym wykresie, liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej gminie Cyców w latach 2016-2020 systematycznie spada. Wyjątkiem będzie tutaj wyłącznie rok 2019, gdzie odnotowano jednoroczny wzrost wartości wskaźnika. W 2016 roku aż 179 korzystało z tego typu pomocy, natomiast w roku 2020 liczba ta spadła do poziomu 130, czyli o 27,37%.

Wykres 7 - Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Cyców

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

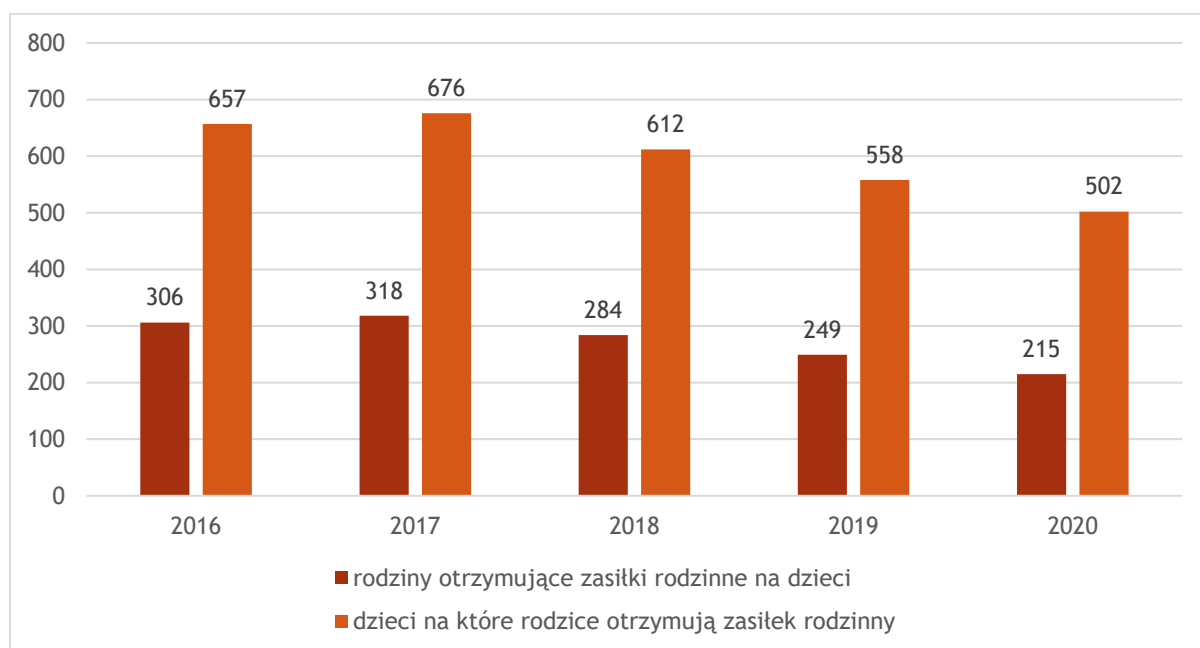
Uszczegółowieniem informacji w zakresie beneficjentów pomocy społecznej poza liczbą rodzin z niej korzystających może być również liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Cyców. Wartości wskaźnika na przełomie lat 2016-2020 układają się tutaj analogicznie do powyższego wykresu. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ulega stałemu zmniejszeniu. W 2016 było to 508 osób, natomiast w 2020 r. już tylko 345. Wyjątkiem jest również rok 2019, w którym wartość wskaźnika wzrosła w stosunku do roku poprzedniego.

Znaczącym elementem wsparcia społecznego są również zasiłki rodzinne na dzieci. Mają one na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka);
- 3) osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł. Natomiast w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na jedną osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764,00 zł.

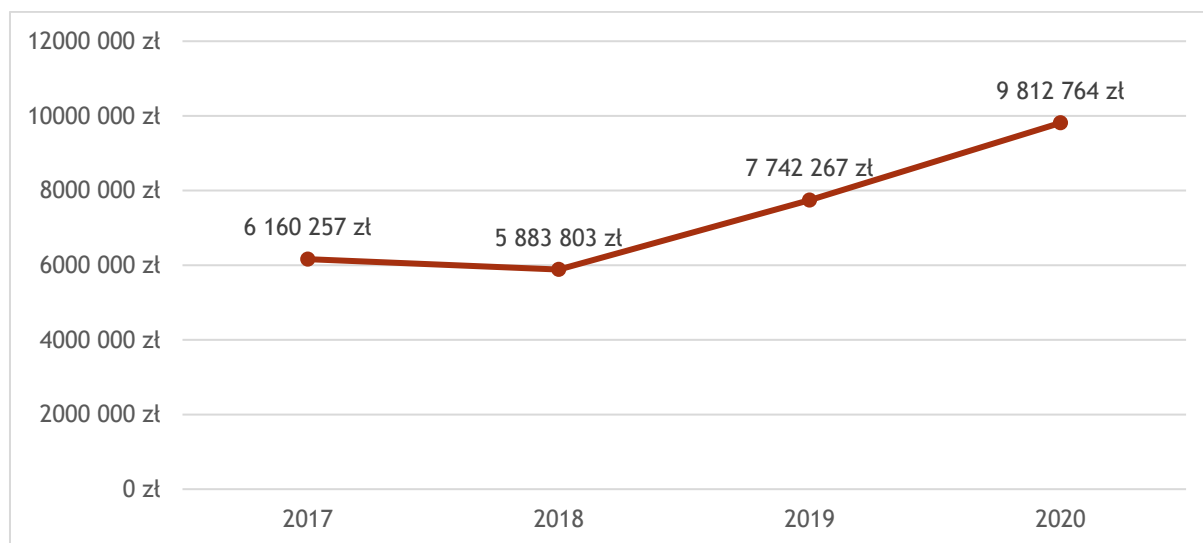
Wykres 8 - Rodziny i dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Cyców

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Uzupełnieniem informacji w zakresie wsparcia rodziny w Gminie Cyców mogą być również wartości wydatków poniesionych na świadczenia wychowawcze. W ramach programu „Rodzina 500+” rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia. Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze ma charakter powszechny i przysługuje niezależnie od dochodu rodziny. Rządowy program „Rodzina 500+” to wsparcie polskich rodzin w częściowym pokryciu wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Jak widzimy na poniższym wykresie, wartość ponoszonych na ten cel wydatków stale rośnie. Jest to głównie wynikiem zmian w programie w zakresie jego dostępności i przysługiwania w zależności od liczby dzieci.

Wykres 9 - Wydatki na świadczenia wychowawcze

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z pomocą społeczną i wsparciem rodziny analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Cyców.

Trzeci wskaźnik delimitacyjny - opisujący procent osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa posłużył do przeprowadzenia precyzyjnej identyfikacji i analizy terenów, w obrębie których występuje największa koncentracja osób korzystających ze środków pomocy społecznej. Możemy zauważyć, że średnia wartość wskaźnika wynosi 9,85. W związku z tym, jako sołectwa o ponadprzeciętnym nasileniu problemu należy wskazać: Adamów, Bekiesza, Cyców, Głębokie, Ludwinów, Małków, Nowy Stręczyn, Stefanów, Świerszczów Kolonia oraz Wólka Cycowska.

Tabela 3 - Procent osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa

Procent osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w sołectwach Gminy Cyców	
Adamów	7,95%
Barki	1,62%
Bekiesza	7,55%
Biesiadki	1,35%

Cyców	0,61%
Cyców-Kolonia Druga	0,40%
Garbatówka	1,81%
Głębokie	2,66%
Kopina	7,20%
Ludwinów	5,64%
Ludwinów-Kolonia	0,00%
Malinówka	0,00%
Małków	10,74%
Nowy Stręczyn	10,80%
Ostrówek Podyski	6,61%
Podgłębokie	3,10%
Sewerynow	0,00%
Stary Stręczyn	6,06%
Stawek	3,67%
Stefanów	3,96%
Szczupak	0,00%
Świerszczów	1,85%
Świerszczów-Kolonia	5,99%
Wólka Cycowska	2,98%
Wólka Nadrybska	6,67%
Zagórze	10,87%
Zaróbka	0,79%
ŚREDNIA	3,37%

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Zagrożenie lub występujący stan ubóstwa odciska piętno na całych rodzinach i może prowadzić do wielu ich dysfunkcji lub nawet wykluczenia społecznego. Ubóstwo i wykluczenie społeczne mogą współwystępować jednocześnie z innymi problemami społecznymi, takimi jak: niepełnosprawności i długotrwałe choroby, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach oraz uzależnienia. W związku z powyższym, znacząca część beneficjentów pomocy społecznej występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia. Należy również zaznaczyć, że problem ubóstwa bardzo często łączy się również z problemem bezrobocia. Dlatego też, problem ten został przeanalizowany w oddzielnym podrozdziale.

2.2.3. BEZROBOCIE

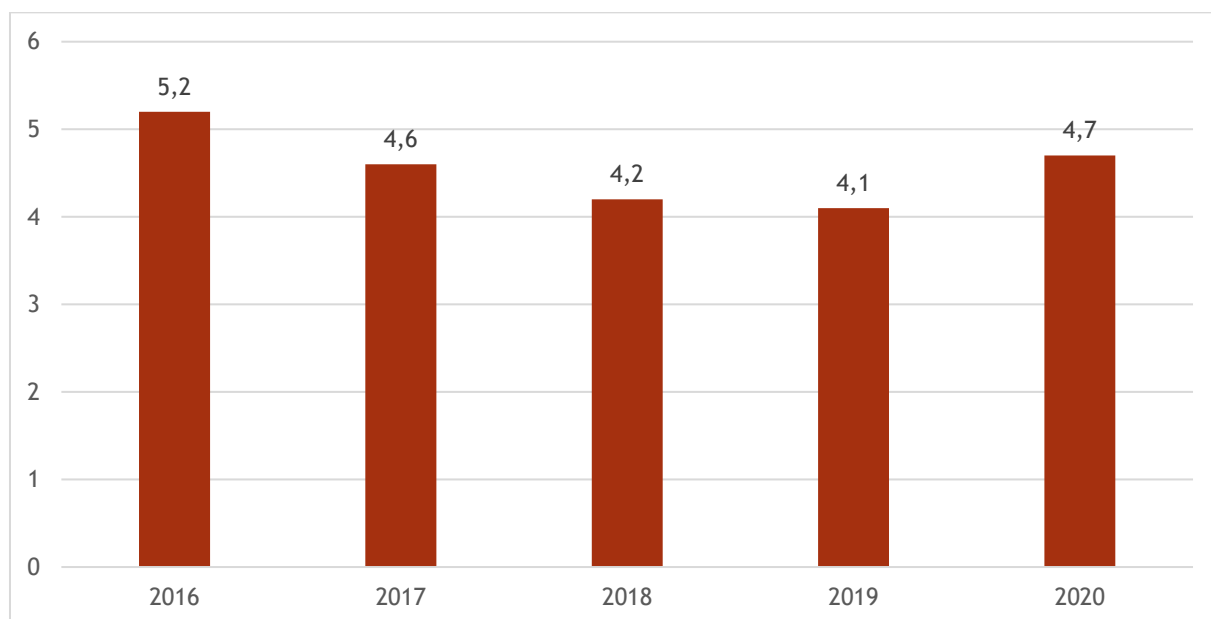
Bezrobocie jest to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Wyróżniamy również szczególnie rodzaj bezrobocia tj. bezrobocie długotrwałe, czyli przekraczające 12 miesięcy. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia jest zazwyczaj niewystarczająca liczba wolnych miejsc pracy. Wśród innych przyczyn takiego stanu rzeczy wymienić należy również: wadliwą organizacją rynku pracy, brak odpowiednich kwalifikacji bezrobotnych, trudności mieszkaniowe uniemożliwiające przesuwanie nadwyżek siły roboczej do ośrodków wykazujących jej niedobór, oferowanie zbyt niskich stawek płac (np. w porównaniu z zasiłkiem dla bezrobotnych).

Zjawisko bezrobocia jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe społeczeństwa. Długotrwały brak stałego wynagrodzenia może również powodować uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej. Inne problemy

jakie rodzi bezrobocie to negatywny wpływ kondycję psychofizyczną społeczeństwa, pogłębiająca się izolacja społeczna osób pozostających bez pracy oraz spadek ich aktywności społecznej. Jak wspomniano powyżej, problem bezrobocia może być ściśle powiązany z problemem ubóstwa. Można wręcz powiedzieć, że bardzo często ubóstwo jest spowodowane właśnie bezrobociem.

Pewien poziom bezrobocia (ok. 3%) jest w gospodarce nieunikniony, a nawet konieczny, ponieważ umożliwia dostosowanie struktury produkcji do zmieniających się potrzeb. Nadmierne bezrobocie jest jednak zjawiskiem niekorzystnym i to nie tylko dla osób nim dotkniętych, w skali masowej jest ogromnym ciężarem dla całej gospodarki kraju.

Wykres 10 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Cyców

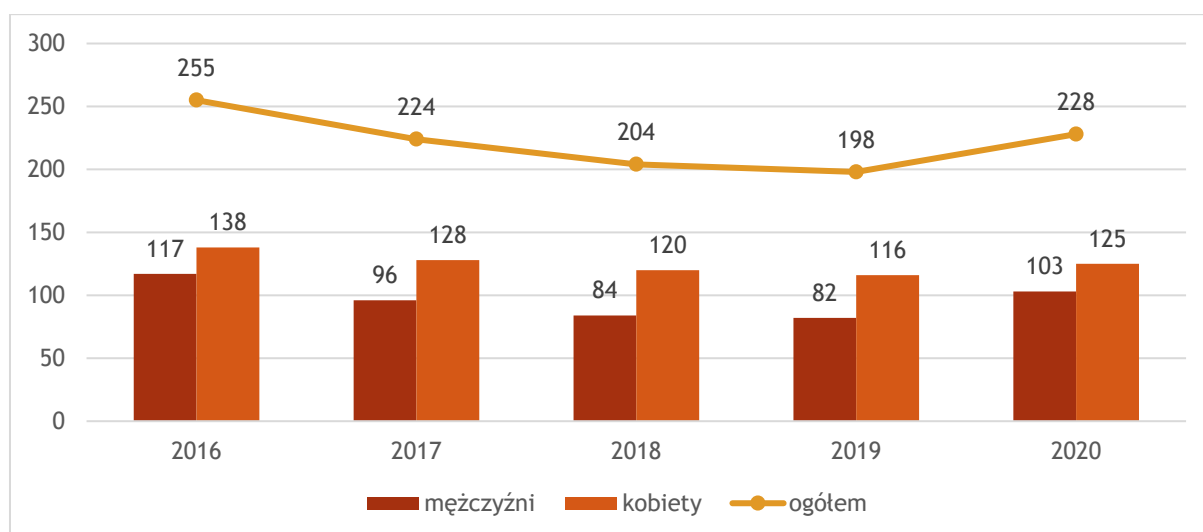
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Cyców nie jest drastycznie wysoki. Poziom bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się na poziomie ok. 5%. Najniższą wartość odnotowano w roku 2018 kiedy poziom bezrobocia wynosił 4,2%. Jednak w odniesieniu do całkowitej liczby ludności wartość wskaźnika będzie zdecydowanie wyższa. Działania Gminy w zakresie walki z bezrobociem obejmują głównie:

- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu gminy i przedsiębiorczości mieszkańców,
- organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych,
- organizowanie prac społecznie-użytecznych.

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Cyców systematycznie spadała na przestrzeni lat 2016-2019 z poziomu 255 do poziomu 198. Jednak rok 2020 przyniósł ponowny wzrost wartości wskaźnika do poziomu 228.

Wykres 11 - Liczba bezrobotnych w latach 2016-2020 na terenie Gminy Cyców

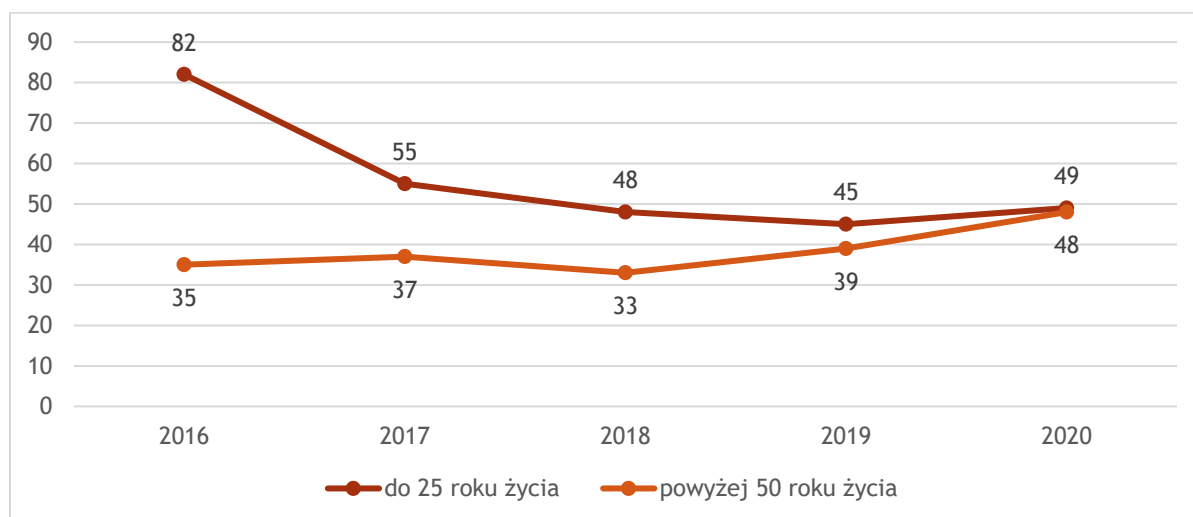

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Na podkreślenie zasługuje fakt, że liczba bezrobotnych kobiet wśród ogółu bezrobotnych jest znacznie większa aniżeli mężczyzn. Może to wynikać ze specyfiki lokalnej gospodarki, która stwarza większe możliwości w zatrudnianiu mężczyzn. W związku z tym należy podjąć działania mające na celu wyrównanie szans na rynku pracy. Istnieje wiele możliwości pozyskania znacznych środków finansowych na podniesienie jakości kapitału społecznego, przystosowanie do możliwości lokalnego rynku pracy oraz pomoc w tworzeniu nowych miejsc pracy.

Szczególne grupy bezrobotnych to ludzie młodzi do 25 roku życia oraz osoby w średnim wieku powyżej 50 roku życia. Z różnych względów są to grupy szczególnie narażone na problem bezrobocia.

Wykres 12 - Liczba bezrobotnych w grupach do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia w Gminie Cyców

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Dość liczną grupą wśród bezrobotnych stanowią osoby młode do 25 roku życia, Oznacza to, że duża część bezrobotnych w gminie Cyców jest obecnie w wieku najwyższej aktywności zawodowej. Związane jest przede wszystkim z niedostosowaniem poziomu

wykształcenia, brakiem kwalifikacji zawodowych pozwalających uzyskać zatrudnienie na obecnym wymagającym rynku pracy, brakiem doświadczenia zawodowego oraz nieumiejętnością efektywnego poruszania się po rynku pracy. Należy jednak zaznaczyć, że liczba osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej zmalała na przestrzeni lat 2016-2020. Zupełnie inaczej przedstawia się sytuacja bezrobotnych w grupie wiekowej 50+. Tutaj widoczny jest wzrost wskaźnika z poziomu 35 w roku 2016 do poziomu 48 w roku 2020. Taki stan rzeczy świadczy o tym, że przedstawiciele niniejszej grupy wiekowej coraz gorzej radzą sobie na rynku pracy. Powodem takiej sytuacji mogą być np. trudności w przystosowaniu się do zmieniających się wymagań.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z bezrobociem analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Cyców.

Czwarty wskaźnik delimitacyjny - opisujący liczbę osób długotrwale bezrobotnych wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Wśród sołectw w których odnotowano przekroczenia względem średniej, należy wskazać: Barki, Bekiesza, Cyców, Nowy Stręczyn, Stawek, Świerszczów, Wólka Cycowska.

Tabela 4 - Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni

Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni	
Adamów	0
Barki	9
Bekiesza	7
Biesiadki	2
Cyców	15
Cyców-Kolonia Druga	0
Garbatówka	2
Głębokie	3
Kopina	2
Ludwinów	2
Ludwinów-Kolonia	0
Malinówka	3
Małków	4
Nowy Stręczyn	8
Ostrówek Podyski	1
Podgłębokie	4
Sewerynów	0
Stary Stręczyn	1
Stawek	6
Stefanów	2
Szczupak	3
Świerszczów	10
Świerszczów-Kolonia	4
Wólka Cycowska	9
Wólka Nadrybska	1
Zagórze	4
Zaróbka	2
ŚREDNIA	4

Źródło: Urząd Gminy Cyców

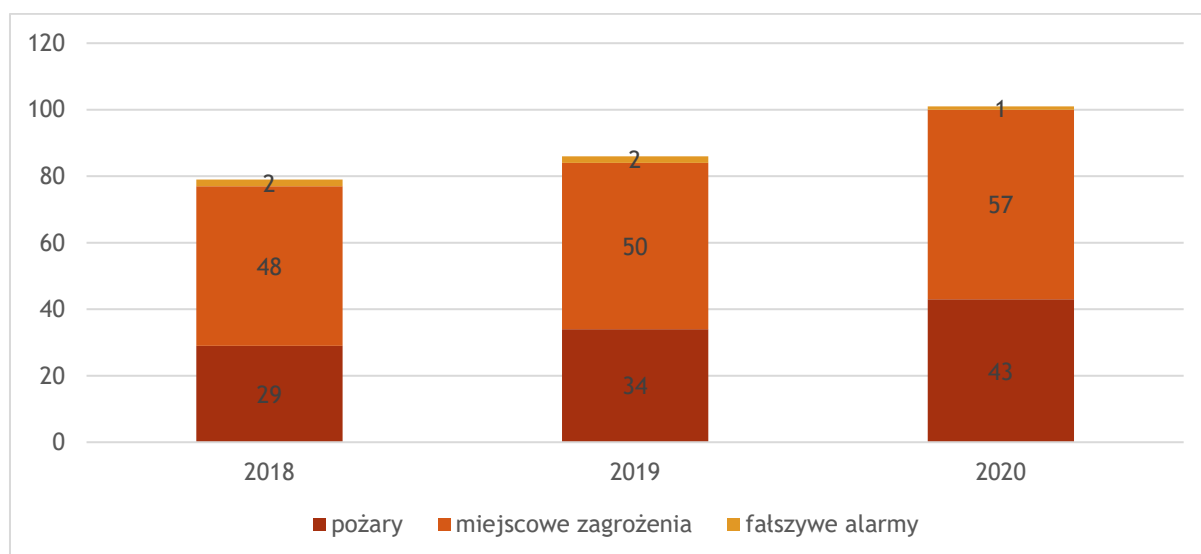
Taki stan rzeczy wskazuje, iż bezrobocie w ww. jednostkach ma charakter stały, a nie przejściowy. Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im bardziej przedłuża się okres długotrwałego bezrobocia, tym trudniejszy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Należy zaznaczyć, że przedłużenie okresu pozostawania bez stałych środków finansowych ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Bardzo często osoby pozostające bez zatrudnienia nie mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Przedłużający się okres pozostawania bez zatrudnienia może powodować adaptację do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po upływie 12 miesięcy poszukiwań pracy następuje pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji. Proces obniżenia aktywności życiowej przybiera na sile, pogarsza się również sytuacja psychiczna i fizyczna. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów, które poprzez obniżenie motywacji i poczucie bezradności prowadzą do akceptacji bezrobocia.

2.2.4. POZIOM BEZPIECZEŃSTWA

Poziom bezpieczeństwa mieszkańców jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia oraz rozwój lokalnej społeczności. Ma on również istotny wpływ na określenie, które obszary wykazują cechy degradacji. Zmniejszenie poziomu bezpieczeństwa odbywa się poprzez rosnącą liczbę zdarzeń związanych z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przystępność jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Należy również zaznaczyć, że dla wielu osób czynnik bezpieczeństwa i chęć życia na spokojnym obszarze stanowi istotną wartość, bardzo często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

Nad bezpieczeństwem publicznym czuwa Komenda Powiatowa Policji w Łącznej przede wszystkim poprzez Posterunek Policji w Cycowie oraz Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Cycowie i Świerszczowie.

Wykres 13 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2018-2020 na terenie Gminy Cyców

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Powyższy wykres prezentuje dane dotyczące zdarzeń z zakresu ochrony przeciwpożarowej odnotowanych na terenie Gminy Cyców. Należy zaznaczyć, że ogólna liczba zdarzeń na przestrzeni lat 2018-2020 wzrosła z poziomu 79 do poziomu 101 zdarzeń. Analogicznie rośnie również liczba pożarów na terenie gminy. W 2018 r było ich 29 natomiast w roku 2020 ich liczba wzrosła do 43. Największa liczba zagrożeń to tzw. zagrożenia miejscowe (nie będące pożarami). Tutaj również możemy odnotować systematyczny wzrost. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż każdego roku zgłaszane są również fałszywe alarmy. Jednak jest ich stosunkowo niewiele.

Poziom bezpieczeństwa określają również dane dotyczące stwierdzonych przestępstw, kolizji drogowych oraz przeprowadzonych interwencji domowych zostały opracowane na podstawie systemów informatycznych Wydziału Kryminalnego, Wydziału Ruchu Drogowego i Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Łęcznej.

Tabela 5 - Przestępstwa na terenie Gminy Cyców w 2021 r.

	Przestępczość ogółem	Przestępczość z wyłączeniem zdarzeń ruchu drogowego	Przestępczość - zdarzenia w ruchu drogowym
Adamów	1	1	0
Barki	6	5	1
Bekiesza	2	2	0
Biesiadki	0	0	0
Cyców	21	16	5
Cyców-Kolonia Druga	1	1	0
Garbatówka	0	0	0
Garbatówka Kol.	2	2	0
Głębokie	4	2	2
Kopina	4	3	1
Ludwinów	3	1	2
Ludwinów-Kolonia	0	0	0
Malinówka	2	2	0
Małków	1	1	0
Nowy Stręczyn	0	0	0
Ostrówek Podyski	0	0	0
Podgłębokie	3	3	0
Sewerynów	0	0	0
Stary Stręczyn	0	0	0
Stawek	1	1	0
Stefanów	6	5	1
Janowica	1	1	0
Szczupak	1	1	0
Świerszczów	6	5	1
Świerszczów-Kolonia	0	0	0
Wólka Cycowska	15	15	0
Wólka Nadrybska	1	1	0
Zagórze	1	1	0
Zaróbka	0	0	0
ŚREDNIA	2,83	2,38	0,45

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej

Przestępstwa na terenie Gminy Cyców możemy przedstawić w podziale na przestępstwa popełnione w ruchu drogowym oraz z wyłączeniem zdarzeń ruchu drogowego. Zdecydowanie najwyższy poziom przestępczości możemy odnotować w sołectwach: Cyców, Wólka Cycowska, Barki, Stefanów, Świerszczów. Wartość wskaźnika we wskazanych gminach znacząco przewyższa wartość średnią, która wynosi 2,83.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z bezrobociem analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Cyców.

Tabela 6 - Interwencje policyjne i domowe na terenie Gminy Cyców w 2021 r.

Interwencje policyjne i domowe na terenie Gminy Cyców w 2021 r.	
Adamów	0
Barki	2
Bekiesza	2
Biesiadki	1
Cyców	18
Cyców-Kolonia Druga	1
Garbatówka	5 + 2 (kol.)
Głębokie	4
Kopina	4
Ludwinów	2
Ludwinów-Kolonia	0
Malinówka	1
Małków	0
Nowy Stręczyn	2
Ostrówek Podyski	2
Podgłębokie	3
Sewerynów	0
Stary Stręczyn	0
Stawek	3
Stefanów	0
Szczupak	0
Świerszczów	8
Świerszczów-Kolonia	0
Wólka Cycowska	9
Wólka Nadrybska	0
Zagórze	1
Zaróbka	0
ŚREDNIA	2,6

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej

Piąty wskaźnik delimitacyjny - wskazujący na interwencje policyjne i domowe na terenie Gminy Cyców wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Wśród sołectw w których odnotowano przekroczenia względem średniej wynoszącej 2,60 należy wskazać: Cyców, Garbatówka, Głębokie, Kopina, Podgłębokie, Stawek, Świerszczów oraz Wólka Cycowska. Taki stan rzeczy obrazuje ogólny stan poszczególnych sołectw Gminy Cyców w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców. Interwencje policyjne są odpowiedzią na różnego rodzaju zagrożenia.

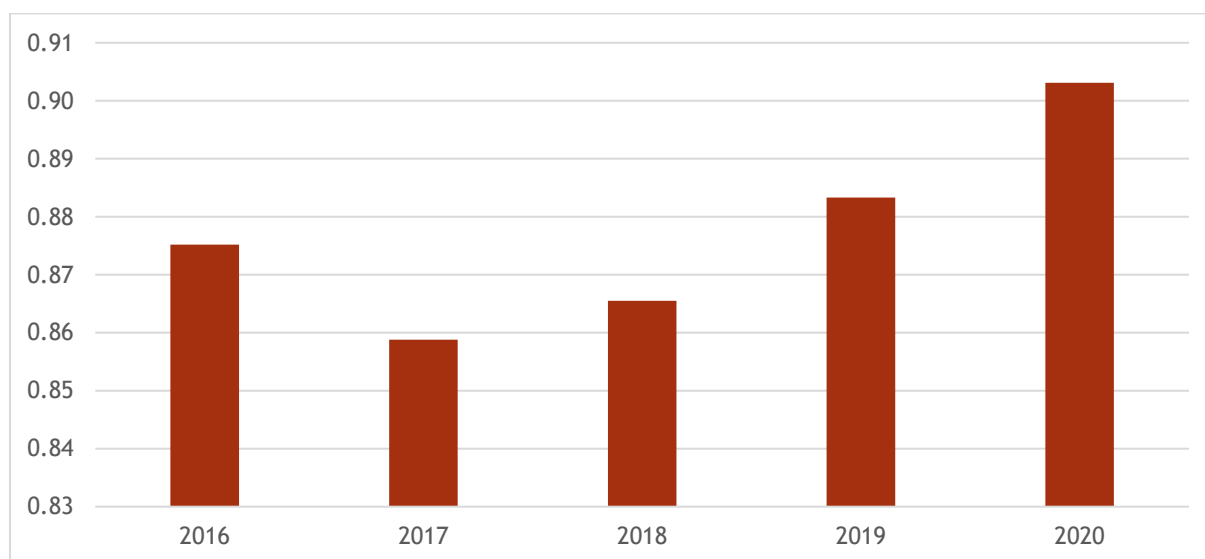
2.2.5. POZIOM EDUKACJI

Poziom edukacji to jeden z elementów składających się na obszar społeczny. Należy zaznaczyć, że poziom edukacji ma istotny wpływ na obszar społeczny. Odpowiednio wysoki poziom nauczania procentuje w przyszłości, jest więc bardzo ważnym elementem kształtowania potencjału społeczeństwa. Na terenie Gminy Cyców dzieci pobierają naukę w 5 placówkach oświatowych:

- Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. 7 Pułku Ułanów Lubelskich w Cycowie (ul. Chełmska 44), w tym Szkoła Podstawowa w Cycowie i Przedszkole Samorządowe w Cycowie oraz Punkty Przedszkolne (Bekiesza, Janowica i Kopina)
- Szkoła Podstawowa w Garbatówce (Garbatówka 9)
- Szkoła Podstawowa Nr 1 w Głębokiem (Głębokie 4)
- Szkoła Podstawowa w Malinówce (Malinówka 62)
- Szkoła Podstawowa w Stawku (Stawek 5)
- Szkoła Podstawowa w Świerszczowie (Świerszczów 15)

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, w większości zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego. Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego i pielęgniarki, mogą również korzystać z pomocy psychologa, logopedy i doradcy zawodowego. Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań - tematyczne, artystyczne i sportowe, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze. Szkoły prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych i nauczania indywidualnego. Jednocześnie pedagodzy wskazują, iż dla dalszego rozwoju placówek oświatowych w gminie potrzebne jest zwiększenie ilości godzin świetlicowych oraz zajęć rozwijających, a także modernizacja pomieszczeń sanitarnych.

Wykres 14 - Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Cyców w latach 2016-2020

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jednym ze wskaźników określających poziom edukacji w Gminie Cyców jest współczynnik skolaryzacji brutto. Jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji brutto np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku. Współczynnik podawany jest w ujęciu procentowym.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z poziomem edukacji analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Cyców.

Szósty wskaźnik delimitacyjny - określony na podstawie średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Należy jednak zaznaczyć, że nie wszystkie sołectwa posiadają na swoim terenie szkołę podstawową. Jednak z uwagi na fakt, iż to właśnie edukacja na poziomie podstawowym jest zadaniem własnym gminy, podjęto decyzję o włączeniu niniejszego wskaźnika do analizy.

Rejonizacja nauczania pozwala nie tylko na określenie jakości kształcenia w poszczególnych placówkach. Na podstawie średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty możemy określić pośrednio, że dzieci zamieszkujące określone sołectwa mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. rodzinne, materialne czy też mieszkaniowe), które mogą skutkować osiąganiem gorszych wyników w nauczaniu, w tym także gorszych wyników na egzaminach na zakończenie ósmej klasy.

Może to również świadczyć o występowaniu innych negatywnych czynników społecznych, wpływających na efektywność kształcenia (takich jak np. sytuacja finansowa rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki, współpraca rodziców ze szkołą).

Tabela 7 - Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty w szkołach na terenie Gminy Cyców

	j. polski	matematyka	j. angielski	Przedmioty poniżej średniej
Adamów	63%	45%	49%	3
Barki	66%	52%	69%	0
Bekiesza	61%	36%	44%	3
Biesiadki	61%	36%	44%	3
Cyców	61%	36%	44%	3
Cyców-Kolonia Druga	61%	36%	44%	3
Garbatówka	79%	58%	52%	1
Garbatówka Kol.	79%	58%	52%	1
Głębokie	66%	52%	69%	0
Kopina	61%	36%	44%	3
Ludwinów	59%	35%	59%	2
Ludwinów- Kolonia	59%	35%	59%	2
Malinówka	63%	45%	49%	3
Małków	61%	36%	44%	3

Nowy Stręczyn	61%	36%	44%	3
Ostrówek Podyski	79%	58%	52%	1
Podgłębokie	66%	52%	69%	0
Sewerynów	61%	36%	44%	3
Stary Stręczyn	61%	36%	44%	3
Stawek	59%	35%	59%	2
Stefanów	61%	36%	44%	3
Janowica	61%	36%	44%	3
Szczupak	79%	58%	52%	1
Świerszczów	61%	36%	44%	3
Świerszczów-Kolonia	61%	36%	44%	3
Wólka Cycowska	61%	36%	44%	3
Wólka Nadrybska	79%	58%	52%	1
Zagórze	61%	36%	44%	3
Zaróbka	79%	58%	52%	1
ŚREDNIA	65,6%	45,2%	54,6%	2

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Powyższe dane wskazują, jak w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Cyców prezentują się dane dotyczące średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty z języka polskiego, języka angielskiego i matematyki.

2.2.6. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Aktywność obywatelska jest czynnikiem, który wywiera znaczący wpływ sytuację i rozwój społeczności lokalnej. To właśnie od niniejszej aktywności zależy również poziom kapitału społecznego, a tym samym potencjał do dokonywania zmian w obszarach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.

Przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jednym z elementów aktywności mieszkańców są organizacje pozarządowe. Jest to grupa podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego. Bardzo często służy ona także integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Dobrze zorganizowane społeczeństwo obywatelskie może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. Bardzo istotnym elementem wspierającym aktywność obywatelską jest również współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego. Pozwala ona nie tylko skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań. Gmina Cyców aktywnie korzysta z aktywności swoich mieszkańców.

Tabela 8 - Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Cyców

Jednostki OSP	Koła Gospodyń Wiejskich	Stowarzyszenia i Kluby
OSP w Cycowie	KGW w Barki-Adamów	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Polesie”
OSP w Bekieszy	KGW w Bekieszy	Stowarzyszenie na Rzecz rozwoju oświaty i kultury wiejskiej „Jesteśmy razem” w Garbatówce
OSP w Garbatówce	KGW w Cycowie	Stowarzyszenie Przyjaciół Małej szkoły w Głębokiem
OSP w Głębokiem	KGW w Janowicy	Stowarzyszenie Oświatowo-Kulturalne Inicjatywa w Cycowie
OSP w Janowicy	KGW w Małkowie	Możesz osiągnąć więcej „MOw”
OSP w Malinówce	KGW w Zaróbce	Towarzystwo Miłośników Ziemi Cycowskiej
OSP w Nowym Stręczynie	KGW Kolonia Garbatówka	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział Rejonowy w Cycowie
OSP w Świerszczowie	KGW w Świerszczowie	Ludowy Klub Sportowy „Błękit”
OSP w Zaróbce	KGW w Głębokiem	Uczniowski Klub Sportowy „Amator” w Cycowie
		Klub Abstynenta „Aroka” w Cycowie

Źródło: Urząd Gminy Cyców

W gminie Cyców funkcjonuje 31 organizacji pozarządowych. Gmina posiada uchwalany corocznie program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy. Głównym celem niniejszych działań jest pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców oraz efektywne wykorzystanie potencjału tkwiącego z organizacjach społecznych. Do priorytetowych działań publicznych gminy w 2019 roku należały m.in. zadania z zakresu wspierania i upowszechniania kultury i sztuki, kultury fizycznej, sportu i turystyki, działania na rzecz osób w wieku emerytalnym, ochrona i promocja zdrowia, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, a także działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, rodziny i macierzyństwa.

Wskaźnikiem pozwalającym określić aktywność obywatelską może być frekwencja na zebraniach sołeckich (np. podczas ostatniego wyboru sołtysa). Frekwencja wyborcza jest dowodem zaangażowania obywatelskiego w życie gminy. Mierzy również stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w zarządzaniu gminą oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji na zebraniach sołeckich może wskazywać jakich obszarach istnieje ryzyko wystąpienia problemu niskiego kapitału społecznego.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z poziomem aktywności obywatelskiego analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Cyców.

Siódmy wskaźnik delimitacyjny - określony na frekwencji na zebraniach sołeckich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Wartości procentowe wskaźnika w poszczególnych sołectwach

uzyskano poprzez podzielenie liczby osób uprawnionych do głosowania przez liczbę osób faktycznie głosujących.

Tabela 9 - Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa

Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa	
Adamów	7,47%
Barki	44,34%
Bekiesza	20,29%
Biesiadki	61,11%
Cyców	5,40%
Cyców-Kolonia Druga	19,60%
Garbatówka	10,85%
Głębokie	19,59%
Kopina	16,59%
Ludwinów	24,84%
Ludwinów-Kolonia	25,58%
Malinówka	22,81%
Małków	26,37%
Nowy Stręczyn	24,46%
Ostrówek Podyski	9,71%
Podgłębokie	14,61%
Sewerynów	78,57%
Stary Stręczyn	31,94%
Stawek	12,65%
Stefanów	29,23%
Szczupak	20,00%
Świerszczów	12,50%
Świerszczów-Kolonia	12,20%
Wólka Cycowska	17,53%
Wólka Nadrybska	30,86%
Zagórze	42,65%
Zaróbka	18,37%
ŚREDNIA	16,89%

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Analiza danych z zakresu frekwencji na zebraniach sołeckich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje jak duże dysproporcje występują pomiędzy poszczególnymi sołectwami. Średnia dla Gminy Cyców wynosi 16,89%. Jednak aż 9 sołectw odnotowało wynik poniżej średniej: Adamów, Cyców, Garbatówka, Kopina, Ostrówek Podyski, Podgłębokie, Stawek, Świerszczów, Świerszczów Kolonia. Szczególnie niekorzystną wartość wskaźnika możemy zaobserwować w sołectwie Cyców.

2.3. OBSZAR GOSPODARCZY

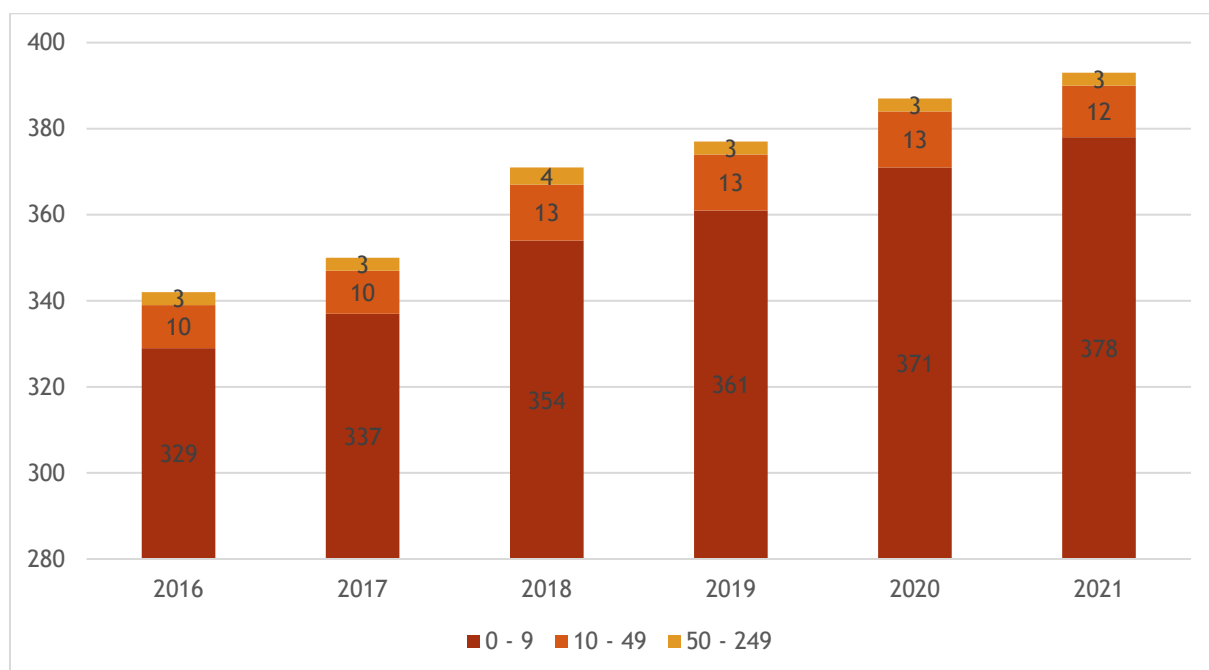
Diagnoza obszaru gospodarczego stanowi jeden z elementów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości oraz słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiednio rozwinięty obszar działalności gospodarczej zależy przede wszystkim od samych mieszkańców i jest ściśle związane z obszarem społecznym.

2.3.1. STRUKTURA PRZEDSIĘBIORSTW

Analizując strukturę przedsiębiorstw na terenie Gminy Cyców, należy zwrócić uwagę na ich podział wg liczby zatrudnionych pracowników. Najliczniejszą grupę stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Ich liczba na przestrzeni lat 2016-2020 wzrosła z poziomu 329 do poziomu 378. Należy odnotować również, że wzrost liczby najmniejszych przedsiębiorstw jest względnie stały. Corocznie ich liczba zwiększa się o kilka/kilkanaście jednostek.

W zakresie przedsiębiorstw małych, zatrudniających od 10 do 49 pracowników wzrosty nie są już tak znaczące. Tutaj ich liczba na przestrzeni badanego okresu wzrosła tylko o 2 jednostki. Jeżeli chodzi o przedsiębiorstwa średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób to od 2016 roku, z wyjątkiem roku 2018 utrzymuje się stała liczba 3 jednostek. Należy również zaznaczyć, że na terenie Gminy Cyców nie znajduje się żadne duże przedsiębiorstwo zatrudniające ponad 250 pracowników.

Wykres 15 - Struktura przedsiębiorstw w Gminie Cyców na podstawie liczby zatrudnionych pracowników

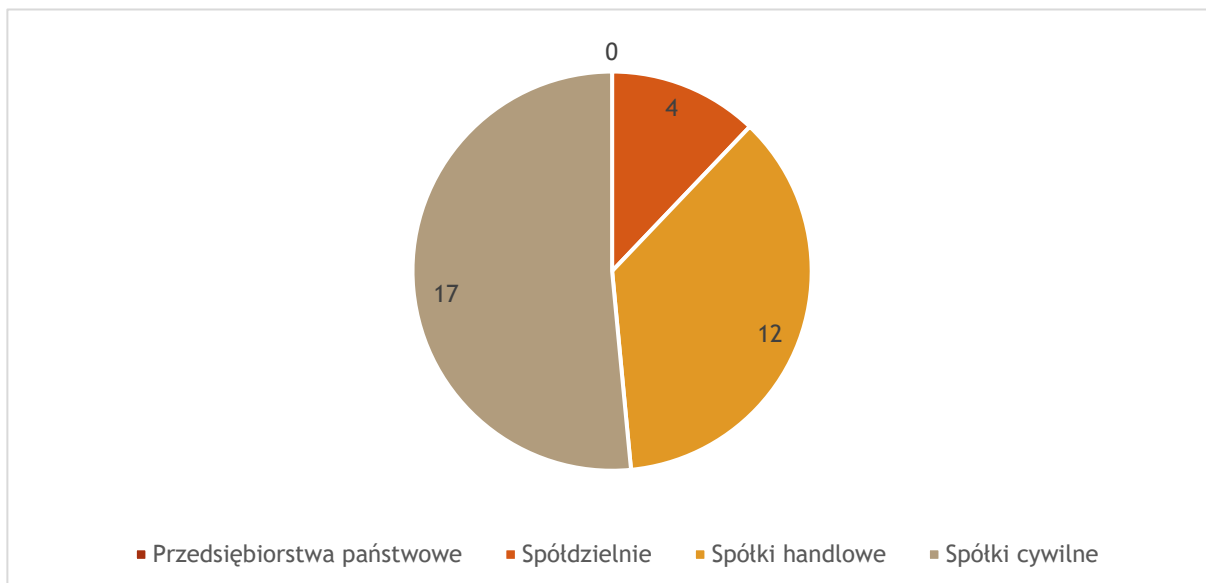

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Na podstawie danych GUS, możemy wyróżnić także podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według formy prawnej w Gminie Cyców. Co istotne, w roku 2021 r. nie było zarejestrowanych żadnych przedsiębiorstw państwowych. Odnotowano natomiast 4 spółdzielnie, 12 spółek handlowych i 17 spółek cywilnych.

Możemy zatem zauważyć, że są to wartości znacznie niższe niż w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Cyców. Zatem to właśnie przedsiębiorcy prywatni, prowadzący własne firmy stanowią najliczniejszą grupę podmiotów na rynku pracy.

Wykres 16 - Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według formy prawnej w Gminie Cyców

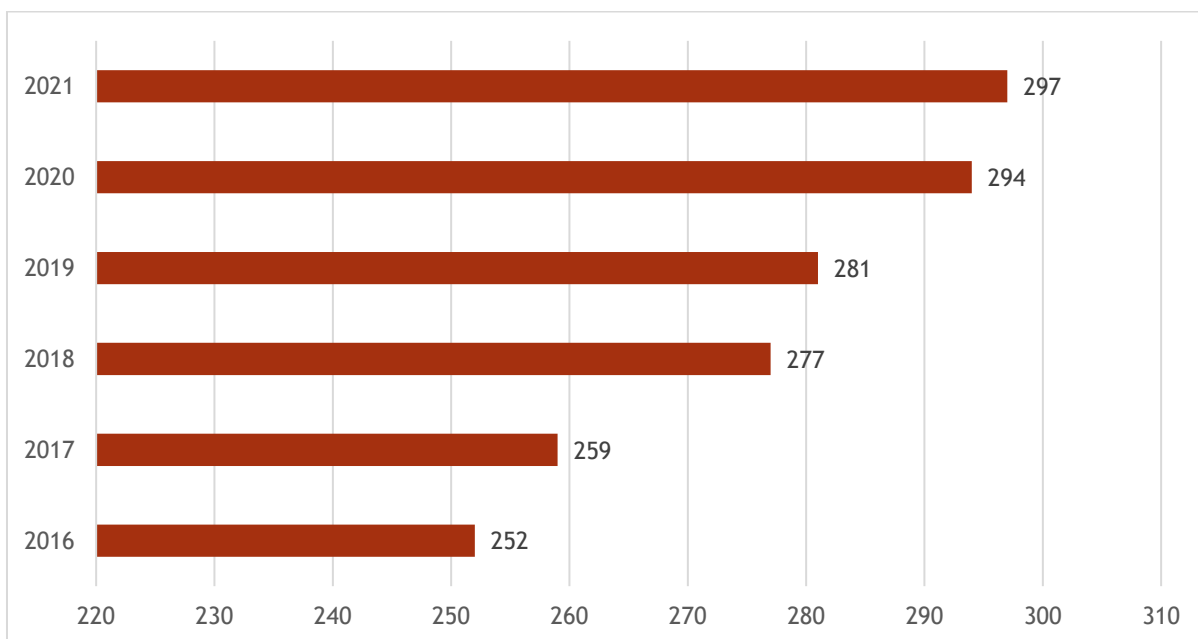

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

2.3.2. POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW

Istotnym elementem danych z zakresu gospodarki jest również wskaźnik poziomu przedsiębiorczości mieszkańców. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej jest podstawowym elementem struktury przedsiębiorstw. Znacząca większość podejmowanych inicjatyw gospodarczych opiera się właśnie o tą formę funkcjonowania. Należy również zaznaczyć, że na przestrzeni badanego okresu liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stale rośnie, co z pewnością jest zjawiskiem pozytywnym. W roku 2016 takich podmiotów było 252, natomiast w roku 2021 odnotowano ich już 297, co stanowi wzrost o prawie 18%.

Wykres 17 - Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Cyców w latach 2016-2021

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W związku z powyższym, analizie poddano, w poszczególnych jednostkach referencyjnych, wskaźnik w celu określenia konkretnych problemów w obszarze gospodarczym analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Cyców. Takie zestawienie pozwala na porównanie sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze gospodarczej

Ósmy wskaźnik delimitacyjny - liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością wskazuje, w których sołectwach możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu dotyczącego przerywania prowadzenia działalności gospodarczej czasowego lub stałego. Taki stan rzeczy może świadczyć o niekorzystnych trendach na rynku, co z kolei przekłada się na ogólny stan sytuacji gospodarczej gminy oraz jej mieszkańców. Należy również zaznaczyć, iż poziom przedsiębiorczości mieszkańców jest bardzo istotnym elementem pozwalającym na skuteczniejsze przeciwdziałanie problemom społecznym, w szczególności wynikającym z niedostatków finansowych.

Tabela 10 - Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Cyców

Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Cyców	
Adamów	1
Barki	1
Bekiesza	1
Biesiadki	1
Cyców	21
Cyców-Kolonia Druga	0
Garbatówka	2
Głębokie	9
Kopina	1
Ludwinów	0
Ludwinów-Kolonia	0
Malinówka	1
Małków	0
Nowy Stręczyn	0
Ostrówek Podyski	0
Podgłębokie	0
Sewerynow	1
Stary Stręczyn	0
Stawek	1
Stefanów	3
Szczupak	0
Świerszczów	2
Świerszczów-Kolonia	2
Wólka Cycowska	9
Wólka Nadrybska	0
Zagórze	1
Zaróbka	1
ŚREDNIA	2,15

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Taki stan rzeczy obrazuje w których sołectwach pojawiają się problemy z utrzymaniem działalności gospodarczej. Za niekorzystne przyjmuje się wyniki powyżej średniej dla Gminy Cyców, która wynosi 2,15. Wśród gmin na które należy zwrócić szczególną uwagę w niniejszym zakresie wymienić możemy: Cyców, Głębokie, Stefanów oraz Wólkę Cycowską. To właśnie w tych gminach sytuacja wydaje się najmniej korzystna. Należy dołożyć wszelkich starań aby odwrócić trend i pobudzać wśród mieszkańców wolę prowadzenia działalności gospodarczej przynoszącej zyski, a tym samym podnoszącej jakość i standardy życia mieszkańców.

2.4. OBSZAR ŚRODOWISKOWY

Diagnoza obszaru środowiskowego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska naturalnego, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Poniższa analiza opisuje stan gleb i wód powierzchniowych oraz klimat, florę, faunę i obszary chronione występujące na terenie Gminy Cyców.

2.4.1. GLEBY

Gmina Cyców pod względem geologicznym położona jest w obrębie zrębowego wyniesienia podlasko - lubelskiego platformy wschodnioeuropejskiej (Pożaryski 1969). Na powierzchni platformy zalegają osady paleozoiczne, wśród których największe znaczenie mają węglonośne osady górnego karbonu. Na nich zalegają osady jury (w postaci utworów węglanowych, głównie wapieni organodetrycznych, oolitowych i pelitowych o średniej miąższości kilkudziesięciu metrów) i kredy (są to rozmaite utwory węglanowe o miąższości w granicach 500 - 600m). Utwory kredy reprezentowane są przez piętra od cenomenu po mastrycht. W północno - zachodniej części gminy (rejon Zagórza, Glin, Garbatówki) utwory kredowe występują na powierzchni terenu.

Prawie cały teren gminy pokrywają utwory czwartorzędowe, które zalegają bezpośrednio na utworach górnokredowych. Miąższość osadów czwartorzędowych jest zróżnicowana. W centralnej części gminy oraz wzdłuż doliny rzeki Świnki, osiąga nawet kilkadziesiąt metrów, natomiast w północnej i południowej części zmniejsza się do kilku metrów. Najstarsze stratygraficzne utwory czwartorzędowe (plejstoceniowe) na terenie gminy związane są ze zlodowaczeniem środkowopolskim i reprezentowane są przez gliny zwałowe i piaski fluwioglacjalne. Nikłe szczątki gliny zwałowej (o miąższości kilku metrów) zachowały się na grzbietach ostańców denudacyjnych Garbatówki, Świerszczowa i Stręczyna. Piaski fluwioglacjalne występują na południowych stoków garbu Stręczyna oraz niewielkich powierzchniach garbów Zagórza i Garbatówki. Miąższość w/w piasków jest bardzo mała i wynosi średnio 1 - 2m.

Znaczny obszar gminy pokrywają utwory jeziorzyskowe i rzeczne związane z interglacją emskim i zlodowaczeniem bałtyckim. Są to głównie piaski i mułki wykształcone jako piaski drobne i średnio zagęszczone z dużym udziałem frakcji pyłowej, lub jako pyły i gliny pylaste. Osady te przewarstwiają się wzajemnie i osiągają różne miąższości.

Utwory holoceniowe budują dna dolin i obniżeń terenu. Są to utwory deluwialne, aluwialne i bagienne reprezentowane przez piaski, mułki, namuły organiczne i torfy.

Największe obszary torfów występują wokół ostańców denudacyjnych Garbatówki, Świerszczowa i na południowy - wschód od ostańca Stręczyna.

W dolinie rzeki Świnki utwory aluwialne (piaszczysto - pylaste) i przykryte są torfami o miąższości 1 - 2m.

Rzeźba terenu gminy ma charakter równinno - falisty o niewielkich deniwelacjach i spadkach terenu. Część północna ma typowy równinny krajobraz Polesia Lubelskiego. W części centralnej i południowej silniej zaznaczają się tereny faliste. Podział między tymi dwoma częściami przebiega łagodną doliną rzeki Świnki.

Na obszarze gminy Cyców występują cztery główne formy geomorfologiczne:

1. Formy ostańców kredowych występują w okolicach: Garbatówki, Świerszczowa, Zagórza i Stręczyna. Mają one łagodne zbocza i płaskie grzbiety i są pozostałością zrównań utworzonych w okresie trzeciorzędu. Ponad poziom 177,5m n.p.m. wyniesione są do maksymalnej wysokości względnej około 20m. Maksymalne wysokości wzgórz sięgają od 182 do 195m n.p.m. W obrębie ostańców występują drobne zagłębienia krasowe w formie lejków. Są to wertepy i uwały o średnicy do kilkudziesięciu metrów i głębokości kilku metrów. Mniej urozmaiconą rzeźbę mają ostańce w okolicy Świerszczowa i Stręczyna.

2. Największą powierzchnię gminy zajmuje młodoplejstoceni poziom akumulacji jeziorzyskowo - rzecznej. Powstał on w okresie zlodowacenia bałtyckiego i położony jest na wysokości 170 - 180m n.p.m. Powierzchnia tego poziomu ma charakter rozległej równiny szczególnie na północ od doliny rzeki Świnki. W południowej części gminy powierzchnia terenu urozmaicona jest formami krasu powierzchniowego zachodzącego w płytkim podłożu kredowym. Formy krasowe - wertepy mają charakter płaski, miseczkowaty z dnem porośniętym roślinnością łąkową lub bagienną. Poszerzenie boczne wertepów powoduje połączenie kilku lub kilkunastu form prowadząc do powstania dolinek - uwałów. Na powierzchni poziomu młodoplejstoceni występują również formy wypukłe, wały akumulacji fluwialnej o długości kilkuset metrów, szerokości 200 - 500m i wysokości względnej 2 - 5m. Zbocza wałów są łagodne o spadkach od 5 do 10% a grzbiety płaskie. Formy te występują w okolicy Garbatówki, Zaróbki, Podgłębokiego, Cycowa, Stręczyna, Koloni Barki, Koloni Świerszczowa i Ludwinowa.

3. Holoceni poziom akumulacji bagiennych i jeziornej zajmuje obniżenia pochodzenia krasowego. Ma on charakter płaskiej torfowej równiny otaczającej jeziora w północnej części gminy oraz we wschodniej części w okolicy Świerszczowa i w części południowej w okolicy Stręczyna. Równiny torfowe położone są na wysokości 170 - 176m n.p.m. Od poziomu akumulacji młodoplejstocenijskiej równiny torfowe oddzielone są krawędziami o wysokości 1 - 2m i spadkach 5 - 15%.

4. Formą erozyjno - akumulacyjną na obszarze gminy jest dolina Świnki. Dolina ma formę wyraźną w zachodniej części gminy. Jej szerokość wynosi około 300m i głębokości kilku metrów w stosunku do poziomu młodoplejstocenijskiego. W kierunku wschodnim dolina rzeki Świnki staje się coraz węższa i płytsza, a w rejonie Bekieszy rozdziela się na kilka wąskich dolin.

Gleby gminie Cyców wykształciły się z utworów czwartorzędowych - plejstocenijskich z okresu zlodowacenia środkowopolskiego i holocenijskich oraz częściowo z utworów

kredowych. Większe obszary gleb o najwyższej klasie bonitacyjnej koncentrują się w północnej części gminy, południowa posiada głównie gleby słabsze.

Najkorzystniejsze dla rolnictwa są gleby wykształcone ze zwietrzliny skał kredowych o dużej zawartości węglanu wapnia. Są to rędziny brunatne i czarnoziemne o dobrych właściwościach wodno - powietrznych i znacznej zawartości próchnicy. Gleby te zakwalifikowane są do 2-go kompleksu przydatności rolniczej (pszenny - dobry) i do IIIa i IIIb klasy bonitacyjnej. Największe zwarte obszary tych gleb występują w północnej części gminy w rejonie miejscowości: Zahajki - Gliny, Świerszczów, Szczupak, Ostrówek Podyski i Garbatówka. Mniej korzystne właściwości posiadają rędziny położone na grzbietach pagórków zbudowanych ze skał kredowych. Są to rędziny o niewykształconym profilu, mniej korzystnym składzie mechanicznym i gorszych właściwościach wodno - powietrznych. Są to gleby klasy IIIb, IVa i IVb. Gleby utworzone z utworów czwartorzędowych charakteryzują się dużym zróżnicowaniem. Największą wartość dla produkcji rolnej mają gleby brunatne i czarne ziemie wytworzone z pyłów i gliny jeziorzyskowej akumulacji plejstocenijskiej. Gleby te należą do 2-go (pszennego dobrego) i 4-go (żytniego bardzo dobrego) kompleksu przydatności rolniczej w IIIa, IIIb i IVa klasie bonitacyjnej. Występują one na terenie całej gminy. Największe zwarte kompleksy tych gleb znajdują się w okolicy wsi: Stefanów - Kopina, Świerszczów, Podgłębokie - Stręczyn Nowy - Cyców - Cyców II -Bekiesza, Ludwinów - Sewerynow.

W obniżeniach terenu i dolinkach są gorsze warunki wodno - powietrzne. Występują tu gleby 8-go kompleksu przydatności rolniczej - bielice, gleby brunatne i glejowe oraz czarne ziemie wytworzone z piasków gliniastych. Gleby te posiadają stosunkowo dużą żyzność potencjalną. Są to gleby klasy IV. Mniejszą wartość rolniczą mają gleby wytworzone z piasków słabogliniastych zalegających na glinach. Są to gleby brunatne, bielicowe klasy IV a na niżej położonych obszarach czarne ziemie zdegradowane, zakwalifikowane do 5-go (żytniego dobrego) kompleksu przydatności rolniczej. Występują one powszechnie na obszarze całej gminy, a zwarte kompleksy tych gleb znajdują się w rejonie wsi: Stawek, Ludwinów, Podgłębokie.

Najmniej korzystne dla produkcji rolnej są bielicowe i brunatne gleby 6-go (żytniego słabego) i 7-go (żytniego najłagodszego) kompleksu wytworzone z piasków słabogliniastych zalegających na piaskach luźnych. Są to gleby ubogie w składniki pokarmowe, wadliwe, okresowo zbyt suche klasy V i VI.

W gminie Cyców występują bogate złoża węgla kamiennego. Produktywne pokłady węgla kamiennego na omawianym terenie zalegają w kompleksie skał górnego karbonu (westfal). Obszar górniczy na terenie gminy Cyców obejmuje ok. 80% całej gminy t.j. centralna i południowa część gminy.

Naturalne zasoby stanowią także piasek, glina i torf. Na terenie gminy w rejonie Garbatówki i Świerszczowa eksploatowano gliny zwałowe dla potrzeb działających w tych wsiach cegielni. Eksploatacja glin została zaniechana ze względu na znaczne wyczerpanie zasobów (nieudokumentowanych) złóż oraz niską jakość surowca. Aktualnie cegielnie są nieczynne, a wyrobiska po glinie wymagają rekultywacji. Na terenie gminy występują liczne drobne wyrobiska po piasku eksploatowane na lokalne potrzeby ludności.

Zasoby i występowanie wód podziemnych w tym rejonie wykazują swoiste cechy, które uzależnione są od lokalnych warunków hydrogeologicznych. Faza litosferyczna obiegu

wody wykazuje bardzo ścisłe związki z warunkami geologiczno-geomorfologiczno-pedoferycznymi. Cała gmina Cyców położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 „Niecka Lubelska” (Chełm-Zamość), a pierwszy ciągły poziom wód gruntowych znajduje się w utworach czwartorzędowych i górnokredowych. Wody te występują w łączności hydraulicznej i należy je traktować jako jeden zbiornik wód podziemnych zalegający do głębokości 150m. W skałach kredowych można wyróżnić strefę przypowierzchniową (spękaną o miąższości około 20m, w której występuje grawitacyjny ruch wody) oraz warstwę saturacji o zasięgu 100-130m gdzie odbywa się powolny ruch wody w szczelinach. Głębsze poziomy wodonośne to: albsko - jurajski, środkowo - dolnojurajski i karboński.

Źródłem zaopatrzenia ludności w wodę zarówno w ujęciach wody dla wodociągów jak i w studniach kopanych jest poziom wodonośny czwartorzędowo - górnokredowy. Nie stwierdzono łączności hydraulicznej pomiędzy poziomem użytkowym a wodami leżącymi głębiej. Lokalnie bazę drenażu i zasilania stanowią dopływy oraz zagłębienia terenu, w tym również bezodpływowe.

Wody podziemne wykazują silne powiązania z zasilaniem naturalnym: podnoszą się w okresie zasilania atmosferycznego i roztopowego oraz obniżają się w okresach posusznych (lokalnie do całkowitego wyschnięcia, bądź przesuszenia pokrywy glebowej). Duży udział mają tu tereny podmokłe z płytkim zaleganiem zwierciadła wód gruntowych (do 2 m p.p.t.). W dolinkach i zagłębieniach terenu występuje okresowa stagnacja wód na powierzchni topograficznej, zaś obszary denudacyjnych ostańców kredowych są miejscami z wodą gruntową zalegającą głębiej niż 5,0m p.p.t.

Płytkie występowanie wód gruntowych przejawia się m. in. występowaniem obszarów trwale i okresowo podmokłych, torfowiskowych i bagiennych, w bezodpływowych zagłębieniach terenowych, nisko położonych woda utrzymuje się w ciągu całego roku na powierzchni. Płytkie wody gruntowe narażone są na skażenia pochodzące z użytkowania terenu; w utworach o dobrej przepuszczalności mają zmieniony skład chemiczny a niekiedy bakteriologiczny zaś wody położone głębiej i izolowane od zewnętrznych wpływów osadami nieprzepuszczalnymi, cechują się wysokimi parametrami jakościowymi.

Płytkie zaleganie wód gruntowych w tym rejonie było powodem realizacji wielu działań melioracyjnych, co przekształciło warunki hydrograficzne omawianego terenu (początkowo nawet poprawiając walory siedliskowe na obszarach łąkowych, a ostatecznie trwale obniżyło zwierciadło i zwiększyło odpływ i w większości uruchomiło procesy murszenia na glebach torfowych). Na obiektach zmeliorowanych rowy odwadniające łączą nieckowate zagłębienia oraz przecinają tereny o słabym odpływie. Woda sphywa siłą grawitacji po słabo nachylonym terenie, sphyw jej jest bardzo powolny, stąd rowy ulegają szybkiemu zamuleniu i wymagają częstej renowacji. W czasie wzmożonych opadów lub topnienia śniegu woda w wielu miejscach stagnuje na powierzchni, co spowodowane jest płytkością terenu oraz utrudnionym sphywem, jak również płytkim zaleganiem utworów nieprzepuszczalnych.

Teren gminy w większości znajduje się w Jednolitych Częściach Wód Podziemnych Nr 90 (większość gminy), Nr 67 (północna część gminy) oraz JCWPd Nr 75 (niewielki północnozachodni fragment gminy).

2.4.2. WODY POWIERZCHNIOWE

Gmina Cyców posiada dość bogatą sieć wód powierzchniowych. Położona jest w dorzeczu Wisły. Przez obszar gminy przebiega dział wodny II rzędu rozdzielający dorzecze rzeki Bug i Wieprz. Przeważająca część obszaru gminy znajduje się w dorzeczu rzeki Wieprz. Jedynie północno - wschodnia część należy do dorzecza rzeki Bug.

Centralną część gminy przecina rzeka Świnka, która jest prawobrzeżnym dopływem Wieprza. W zachodniej części gminy szerokość doliny wynosi około 300m a głębokość kilka metrów. W kierunku wschodnim dolina staje się coraz węższa i płytsza, a w rejonie Bekieszy rozdziela się na kilka wąskich dolin. Rzeka ma charakter roztopowo - deszczowy z wezbraniem w okresie wiosennym (marzec) i jesiennymi niżówkami (od września do listopada).

Oprócz rzek z omawianego terenu wody odprowadzane są przez liczne rowy melioracyjne. Sieć rowów jest gęsta, ale wiele z nich napęcznionych jest wodą tylko okresowo. Na obiektach zmeliorowanych rowy odwadniające łączą nieckowate zagłębienia oraz przecinają tereny o słabym odpływie. Woda sływa siłą grawitacji po słabo nachylnym terenie, sływ jej jest bardzo powolny.

W czasie wzmożonych opadów lub topnienia śniegu woda w wielu miejscach stagnuje na powierzchni. Spowodowane jest to płytkością terenu oraz utrudnionym sływem, jak również płytkim zaleganiem utworów nieprzepuszczalnych. W okresie suchego lata niektóre ciekki wysychają.

Gmina Cyców znajduje się w zasięgu oddziaływania kanału Wieprz - Krzna. Kanał przebiega na zachód od gminy w okolicy Puchaczowa. Przez gminę biegnie doprowadzalnik Bogdanka - Wola Wereszczyńska. W gminie znajduje się największy naturalny zbiornik wodny Pojezierza Łęczyńsko Włodawskiego - Jezioro Uściwierz. Ma ono powierzchnię 284ha. Jego głębokość jest stosunkowo niewielka: średnia głębokość wynosi 3,1m a maksymalna 6,6m. Jezioro charakteryzuje się regularnie urzeźbioną misowatą czaszą i spłaszczonym dnem. Brzegi jeziora płaskie i niedostępne porośnięte są zbiorowiskami szuwarowymi i zakrzaczone. Od strony północnej, wschodniej i południowo-wschodniej jezioro otoczone jest wałem.

Inne jeziora w gminie są niewielkie. Należy do nich jezioro Głębokie o powierzchni 12ha, Jezioro Uściwierzek o powierzchni 10ha, Jeziora Świerszczów i Liszno o powierzchni mniejszej niż 1ha. Istotnym uzupełnieniem powierzchniowych zjawisk wodnych w gminie są tereny podmokłe bagienne oraz wypełnione wodą torfiarki.

Gmina Cyców znajduje się w obrębie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

- PLRW20001724569 - Świnka bez dopływu spod Kobyłki,
- PLRW 20001724529 Mogilnica,
- PLRW 20002326636499 Więzienny Rów
- PLRW 200023248235 Piwonia od źródeł do dopływu ze stawu Hetman z jeziora Uściwierz, Bikcze i Łukie.

2.4.3. KLIMAT

Zasadniczymi masami powietrza docierającymi nad gminę są masy polarno - morskie stare (36,5%), masy polarno - kontynentalne (21,4%), najrzadziej napływają masy arktyczne (1,9%) i zwrotnikowe stare (2,9%). Masy powietrza polarno - morskiego przynoszą w lecie pogody wilgotne i chłodne (ochłodzenia), zaś ciepłe i wilgotne zimą (odwilże). Masy polarno - kontynentalne powodują latem ocieplenie z małą wilgotnością, zaś zimą ochłodzenie bez opadów, ze słoneczną pogodą.

Nad miastem przeważają wiatry z kierunku zachodniego (18%), południowo - zachodniego (16%) i północno - zachodniego (12%). Wiatry wschodnie i zachodnie stanowią po 10% notowań. Charakterystyczny jest dość duży udział ciszy atmosferycznej - 10%.

Średnia temperatura powietrza wynosi 7,3°C, przy miesięcznych wahaniami od ok. - 4,2°C w najzimniejszym miesiącu styczniu, do +18,60C w najcieplejszym - lipcu. Obserwuje się dużą zmienność temperatury z roku na rok, z miesiąca na miesiąc a również znaczną nieregulowaną zmienność z dnia na dzień. Najbardziej zmienność ta zaznacza się w okresie zimy, najstabiliej w lecie.

Średnia długość okresu wegetacyjnego (ze średnią dzienną temperaturą powietrza większą od 5°C) wynosi średnio 214 dni. Średnia suma opadów atmosferycznych wynosi 593mm. Przeważające są opady półrocza letniego (do 42% rocznej sumy opadów).

Z analizy wynika, że gmina znajduje się w grupie topoklimatu charakterystycznego dla płaskich form rzeźby poza dnami dolin, o użytkowaniu rolniczym, przepuszczalnym podłożu z płytko zalegającymi wodami gruntowymi. W obrębie tego typu klimatu lokalnego - o korzystnym wpływie na warunki życia - występują tereny zagłębione. Są to rozległe doliny, tereny podmokłe o płytkim poziomie wód gruntowych. Występują tu inwersje termiczne, częste przymrozki i mgły, duża wilgotność powietrza. Wskazane jest pozostawienie tych terenów w dotychczasowej formie zagospodarowania jako łąki i pastwiska. Są to tereny niewskazane dla budownictwa mieszkaniowego.

Na terenie gminy niewielki wpływ na środowisko akustyczne ma hałas wytwarzany przez zakłady produkcyjne i usługowo-handlowe. Źródłem zagrożeń powietrza na terenie gminy są paleniska domowe i komunikacja samochodowa.

Wpływ na klimat lokalny ma również oddziaływanie antropogenne, a właściwie jego przekształcenia w zakresie stanu jakościowego powietrza związane ze spalaniem węgla w gospodarstwach, dynamicznie rozwijającą się komunikacją i zanieczyszczeniami przemysłowymi.

2.4.4. FLORA

Szatę roślinną w gminie Cyców reprezentują lasy, zadrzewienia przydrożne, śródpolne i przykorytowe, zieleń niska w dnach rzecznych (tzw. roślinność denna) oraz różne formy zieleni przydomowej ozdobnej i użytkowej.

Lasy i zadrzewienia zajmują ok. 8,2% powierzchni gminy. Największy kompleks leśny znajduje się w centralnej części gminy, obejmuje powierzchnię ok. 600 ha i należy do Leśnictwa Świerszczów. W jego obrębie dominuje typ lasu mieszanego. Mniejsze powierzchnie zajmują typy siedliskowe: lasu świeżego i wilgotnego, boru mieszanego

świeżego i wilgotnego, olsu jesionowego. Drzewostan buduje głównie sosna z domieszką dębu i brzozy. Najcenniejsze drzewostany zajmują południową i środkową część lasu.

Północną część zajmują siedliska wilgotne i podmokłe (bór mieszany wilgotny, ols i ols jesionowy). W drzewostanie dominują olcha i brzoza. W rejonie rezerwatu "Świerszczów" rosną wiekowe dęby.

Pozostałe lasy na terenie gminy to kilkuhektarowe kompleksy leśne, należące do właścicieli prywatnych. Posiadają one niewielkie walory ekologiczne.

W sąsiedztwie rzeki tereny dolinne zajęte są przez łąki i pastwiska. Zbiorowiska łąkowe reprezentują biocenozy łąk świeżych i pastwisk. O ich stanie decydują przeprowadzone dotychczas melioracje odwadniające oraz poziom nawożenia. Lokalnie, w terenach występowania płytkich wód aluwialnych w dolinach, wierzchówek i zagłębiń bezodpływowych wykształciły się zespoły łąk wilgotnych.

Najbardziej charakterystyczną formacją roślinną gminy Cyców są torfowiska, które związane są z terenami podmokłymi, bagiennymi i wodnymi Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego i Obniżenia Dorohuckiego. Dominują torfowiska niskie (mechowiskowo - szuwarowe turzycowiskowe, olsowo - szuwarowe) i występują w rejonie Kopiny, Szczupaka, Garbatówki, doliny rzeki Świnki i Leśnicy oraz w rejonie Cycowa, Kolonii Biesiadki.

W najcenniejszych zbiorowiskach roślinności bagienno - torfowiskowej i wodnej występują gatunki roślin chronionych i rzadkich jak: kosaciec syberyjski, grązel żółty, grzybienie północne, kalina koralowa, wierzba lapońska i borówkolistna, rosiczki, kruszczyk błotny, goryczka, wąskolistna i kilka gatunków storczyków. W rzece Świnie występuje również zespół grązela żółtego i grzybieni białych.

Na terenie gminy spotyka się mokradła i zagłębienia ze stagnującą wodą. Głębokości zagłębiń są zwykle niewielkie i wszystkie w mniejszym lub większym stopniu zarastają. Agrocenozami dominującymi w strukturze przyrodniczej, są tereny sztuczne i z okresową szatą roślinną, są to siedliska typowej roślinności segetalnej, czyli towarzyszącej poszczególnym uprawom.

Miejsca wokół zabudowań, linii komunikacyjnych, śmietników cieków wodnych związane są z roślinnością ruderalną. Zwykle jednak płyty tych zbiorowisk zajmują niewielkie powierzchnie.

2.4.5. FAUNA

Najkorzystniejsze warunki faunistyczne są w północno - zachodniej części gminy (bliskość wody i mozaika biocenoz). Występuje tu wiele gatunków bezkręgowców i kręgowców, przy czym grupą najlepiej zbadaną jest awifauna. Obserwacje ornitologiczne poczynione w ciągu kilku lat pozwoliły na uznanie tych terenów za bardzo cenne obszary lęgowe ptaków wodno - błotnych w Polsce. W ostoi gniazdują m in. takie gatunki jak: błotniak stawowy i popielaty, wodniczka, dziwonie, dubelt, bąk, rybitwa zwyczajna, śmieszka, perkoz, czernica, sowa błotna, rycyk, bekas, batalion, kulik wielki, bocian czarny, cietrzew, perkoz, dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, perkozek, bączek, łabędź niemy, krzyżówka, cyranka, rybitwa czarna.

Wysokie walory przyrodniczo - rybackie posiada Jezioro Uściwierz. Warunki siedliskowe i pokarmowe dla ryb są tu dobre o czym świadczy bogata ichtiofauna, licząca 19 gatunków. Występują tu licznie: leszcz, węgorz, płoć, szczupak, karaś srebrzysty, a pojawiają się: wzdrega, lin, karp, piskorz, sandacz i inne.

Bogata i interesująca jest fauna kompleksu leśnego Świerszczów. Występuje tu wiele gatunków awifauny jak: perkoz dwuczuby, kaczka krzyżówka, błotniak stawowy, bekas, dubelt, brodziec piskliwy, remiz. W lesie żyje wiele gatunków ssaków jak; łosie, sarna, lis, dzik, kuna leśna, wiewiórka, zając. W młodniku sosnowym w Ostrówku Podyskim występuje stanowisko żółwia błotnego.

2.4.6. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE

Z istniejących, prawnych form ochrony przyrody na obszarze gminy Cyców znajdują się:

- Międzynarodowy Rezerwat Biosfery "Polesie Zachodnie" został utworzony 30 kwietnia 2002r. przez UNESCO - Międzynarodową Komisję Koordynacyjną Człowiek i Biosfera. Obejmuje on cały subregion fizjograficzny Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego oraz niewielki fragment Równiny Parczewskiej, Garbu Włodawskiego i Pagórów Chełmskich. Znajduje się on na styku trzech państw: Białorusi, Ukrainy i Polski. Prawie 60% powierzchni tego Rezerwatu zajmują lasy. Jest to teren największego w Polsce zgrupowania jezior nie mających glacialnego pochodzenia. Jest tu mnóstwo bagien i torfowisk. Jest to region nakładania się stref biogeograficznych: borealnej, kontynentalnej i atlantyckiej wyróżniający się w skali całego kontynentu europejskiego specyfiką i różnorodnością biologiczną. W gminie Cyców Rezerwat obejmuje niewielki północno - zachodni fragment terenu.

- Otulina Poleskiego Parku Krajobrazowego - Szczególnym celem ochrony Parku jest zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska. Całkowita powierzchnia Parku wynosi 230.03km² .

- Chełmski obszar Chronionego Krajobrazu - W granicach obszaru znajdują się krajobrazy Pagórów Chełmskich i Obniżenia Dubienki. Są to masywne wyniosłości zbudowane ze skał wapiennych na przemian z podmokłymi zagłębieniami, w których można spotkać różne typy torfowisk niskich, w tym torfowiska węglanowe.

- Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu - Obejmuje swym zasięgiem najcenniejsze fragmenty Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego. Łączy ze sobą zespół obszarów chronionych w rejonie Poleskiego Parku Narodowego z Sobiborskim Parkiem Krajobrazowym oraz Szackim Parkiem Narodowym na Ukrainie. Podstawowym elementem krajobrazu tego obszaru jest rozległa równina z licznymi oraz lasami sosnowymi i mieszanymi. Spełnia on niezwykle ważną funkcję w zachowaniu równowagi stosunków wodnych i klimatycznych regionu. Pełni on również funkcję otuliny Poleskiego Parku Krajobrazowego W skład Poleskiego OCK wchodzi północno - zachodnia część gminy. Tereny te odznaczają się dużym zróżnicowaniem siedlisk i zbiorowisk roślinnych, a także niezwykle bogactwem flory i fauny (szczególnie awifauny) reprezentowanej przez wiele gatunków rzadkich i chronionych.

- obszar specjalnej ochrony ptaków Polesie (PLB060019) - obszar obejmuje fragment Polesia Lubelskiego, na którym dominują równiny torfowe, wśród których położone są

zarastające jeziora i obszary bagienne, rozdzielone niewielkimi wzniesieniami. Wiele terenów jest stale podtopionych, o charakterze naturalnym. Krajobraz jest wybitnie równinny. Torfowiska reprezentują wszelkie typy tego siedliska, od torfowisk wysokich, poprzez przejściowe do niskich. W ostoi występuje co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasie, 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk łągowych podgorzałki; ważna ostoja bąka i dubelta.

- specjalny obszar ochrony Jeziora Uściwierskie (PLH060009) - obszar obejmuje 7 płytkich (0,7-6,6 m), eutroficznych jezior o powierzchni od 0,7 do 256,3ha oraz otaczające je torfowiska niskie i przejściowe, a także niewielkie wzniesienia użytkowane rolniczo: garb morenowy z przysiółkiem Ostrówek oraz północny skraj guza kredowo - trzeciorzędowego (Guz Garbatówki). Zespół Jezior Uściwierskich położony jest w górnej części zlewni rzeki Piwonii. Jeziora znajdują się w różnych stadiach zarastania.

Obszar ważny dla zachowania bioróżnorodności. Ponad 67% obszaru zajmują siedliska z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, których zidentyfikowano tu 10 rodzajów. Na torfowiskach występuje wiele rzadkich i chronionych w tej części Europy gatunków roślin. Rejon ten jest też znaczącą w skali regionu ostoją rzadkich gatunków owadów i płazów. Występuje tu 10 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Znajdują się tu, m. in., liczne drobne stanowiska strzebli błotnej. Ważny węzeł ekologiczny w obrębie Polesia. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

- specjalny obszar ochrony Dobromyśl (PLH060033) - obszar obejmuje fragment zlewni niewielkiej rzeki Mogielnicy z gęstą siecią drobnych dopływów i zarastających rowów melioracyjnych. Duży jest udział użytków zielonych (ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk), z wieloma zbiornikami wód w wyrobiskach potorfowych zamieszkałych przez żółwie oraz strzeblę błotną. Centrum obszaru zajmuje niewielki kompleks leśny, na który składają się zbiorowiska grądowe i borowe. Na obrzeżach kompleksu zlokalizowane są niewielkie uprawy sosnowe oraz murawy napiaskowe, które wykorzystywane są przez żółwie jako łągowiska. Łąki w zachodniej części obszaru są siedliskiem 5 gatunków motyli z zał. II Dyrektywy Siedliskowej.

Żółwie błotne występują na tym terenie w bardzo wysokim zagęszczeniu. Zlokalizowano tutaj jedno z najbogatszych stanowisk w kraju. Obszar jest ważny również dla ochrony strzebli błotnej. Stwierdzono tu występowanie 6 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących łącznie ok. 8% powierzchni obszaru.

- rezerwat Jezioro Świerszczów - rezerwat florystyczny. Celem jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych jeziora eutroficznego i wielu rzadkich roślin reliktowych występujących na przylegającym do jeziora torfowisku;

- użytki ekologiczne:

- Ciesacin - obszar łąk, zadrzewień, nieużytków, ochroną objęto torfowisko niskie w rejonie Koloni Garbatówka. Są to cenne obszary łąkowe ptaków wodno - błotnych w Polsce m. in. Takich jak: błotniak stawowy i popielaty, wodniczka, dubelt. Jest to miejsce występowania wielu gatunków fauny bezkręgowców i kręgowców. Występuje wiele rzadkich zbiorowisk wodnych i torfowisk z licznymi gatunkami chronionymi m. in.: wierzba

lapońska, rosiczka okrągłolistna, kruszczyk błotny, goryczka wąskolistna oraz kilka gatunków storczyków. Masowo występuje tu brzoza niska oraz bardzo licznie populacja gniadosza królewskiego.

- Uściwierz - ochroną objęto Jezioro Uściwierz wraz ze strefą przybrzeżną i fragmentem równiny torfowej. Celem ochrony jest zachowanie ostoi ptactwa wodno - błotnego. Jest to miejsce występowania wielu gatunków fauny bezkręgowców i kręgowców. Najlepiej zbadaną grupą jest awifauna. Występują tu rzadkie zbiorowiska wodne i torfowiskowe z licznymi gatunkami chronionymi m.in.: wierzbą lapońską, rosiczką okrągłolistną, kruszczykiem błotnym, goryczką wąskolistną oraz kilkoma gatunkami storczyków.

2.4.7. POTENCJALNE ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA

Jednym z istniejących zagrożeń środowiskowych jest problem występowania azbestu. Włókna azbestu mają średnicę czterokrotnie cieńszą od ludzkiego włosa. Badania zaś dowiodły, że wszystkie włókna, których średnica jest mniejsza od 3 mikrometrów, a długość większa niż 5 mikrometrów są respirabilne - a to oznacza, że wciągnięte wraz z powietrzem do płuc, pozostają tam. Może to powodować chorobę zwaną azbestozą. Pył azbestowy nie tylko zanieczyszcza płuca, ale i mechanicznie je uszkadza - ostre drobinki drażnią śluzówkę, co powoduje zwłóknienie tkanki płucnej i pośrednio proces nowotworowy, a organizm nie jest w stanie rozpuścić włókien azbestu ze względu na ich dużą odporność chemiczną. Proces chorobowy przy azbestozie jest długi - średnio wynosi 20 lat od chwili zetknięcia się z azbestem. Choroba objawia się napadami kaszlu i astmą.

Zgodnie z rozporządzeniem ministra gospodarki z 14 sierpnia 1998 roku można stosować wyroby zawierające azbest, których gęstość objętościowa jest większa niż 1000 kg/m³ (np. pokrycia azbestowo-cementowe), pod warunkiem, że ich stosowanie jest bezpieczne. Wszyscy właściciele domów, do budowy których wykorzystano materiały zawierające azbest, zobowiązani byli do 31 marca 1999 roku wykonać przegląd budynku, a wynik złożyć w terenowym organie nadzoru budowlanego. Jeżeli materiały te nie mają widocznych uszkodzeń, mogących przyczyniać się do przedostawania się azbestu do środowiska, można ich nie wymieniać. Wystarczy zapewnić ich bezpieczną eksploatację, dzięki szczelnej zabudowie przegrodą bez naruszenia samego wyrobu lub dzięki pokryciu powierzchni szczelną powłoką ze środka wiążącego azbest. Wyroby uszkodzone lub o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ muszą zostać usunięte.

Z uwagi na powyższe, analizie poddano w poszczególnych jednostkach referencyjnych, budynki zawierające azbest w celu określenia konkretnych problemów w obszarze środowiskowym. Takie zestawienie pozwala na porównanie sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze środowiskowej.

Dziewiąty wskaźnik delimitacyjny - liczba budynków zawierających azbest wskazuje, w których sołectwach możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Zgodnie ze wspomnianym rozporządzeniem ministra gospodarki materiały zawierające azbest muszą zostać usunięte na koszt właściciela budynku i zastąpione innymi wyrobami, nie zawierającymi azbestu. Prace polegające na usuwaniu lub naprawie starych pokryć azbestowych mogą być wykonywane wyłącznie przez firmy posiadające

odpowiednie wyposażenie techniczne oraz zatrudniające odpowiednio przeszkolonych pracowników. Wykonawca musi posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają niebezpieczne odpady.

Tabela 11 - Liczba budynków zawierających azbest w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców

Liczba budynków zawierających azbest w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców	
Adamów	53
Barki	64
Bekiesza	54
Biesiadki	21
Cyców	203
Cyców-Kolonia Druga	52
Garbatówka	39
Głębokie	74
Kopina	69
Ludwinów	65
Ludwinów-Kolonia	0
Malinówka	66
Małków	34
Nowy Stręczyn	79
Ostrówek Podyski	31
Podgłębokie	52
Sewerynów	15
Stary Stręczyn	17
Stawek	41
Stefanów	51
Szczupak	14
Świerszczów	83
Świerszczów-Kolonia	49
Wólka Cycowska	102
Wólka Nadrybska	23
Zagórze	24
Zaróbka	28
ŚREDNIA	52

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Cyców łączna liczba budynków pokrytych azbestem wynosi 1403. Średnia wartość wskaźnika dla gminy wynosi 52. Największą liczbę budynków pokrytych azbestem, przekraczającą wartość średnią dla gminy odnotowano w gminach: Adamów, Barki, Bekiesza, Cyców, Głębokie, Kopina, Ludwinów, Malinówka, Nowy Stręczyn, Świerszczów oraz Wólka Cycowska.

2.5. OBSZAR PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNY

Diagnoza obszaru przestrzenno-funkcjonalnego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,

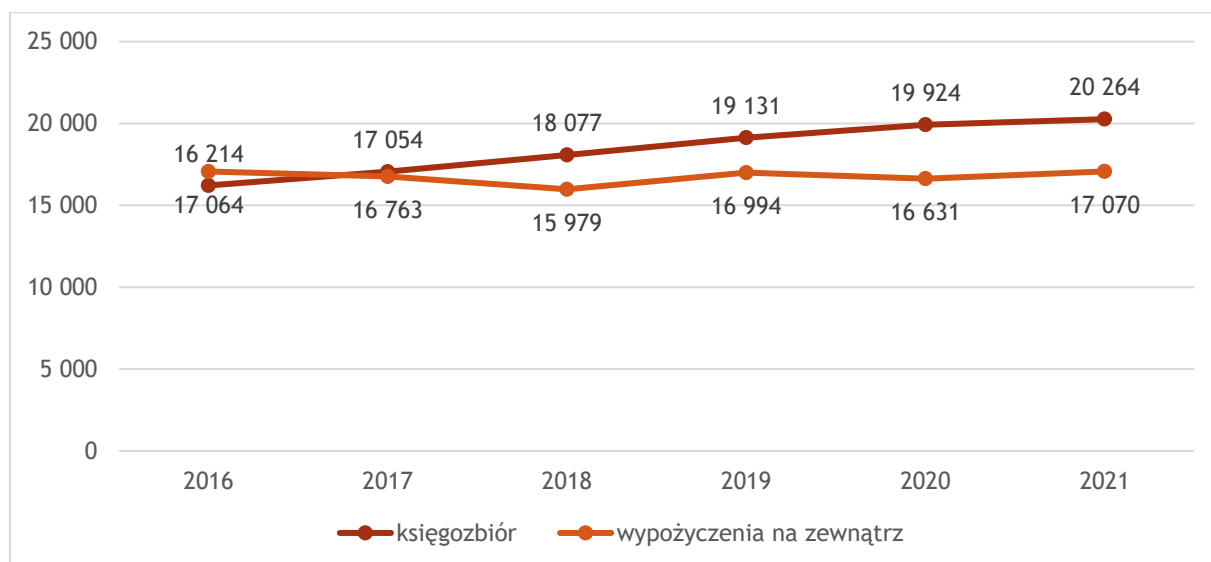
niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.

Analiza SWOT opracowana na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027 również zaznacza na występowanie problemów społecznych w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym. Możemy wśród nich wymienić np.: niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie, niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego, brak w gminie punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, niewystarczająca liczba miejsc spotkań dla młodzieży. W dalszej części rozdziału dokonano analizy niniejszego obszaru ze szczególnym uwzględnieniem elementów wspierających wychodzenie ze zdiagnozowanych problemów społecznych, czyli funkcji kulturalnych i rekreacyjnych infrastruktury gminnej.

2.5.1. FUNKCJE KULTURALNE

Głównymi instytucjami prowadzącą działalność kulturalną w gminie są Gminny Dom Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie. Dom Kultury zajmuje się organizowaniem działalności kulturalnej w gminie, w szczególności organizacją imprez gminnych, festiwali, wystaw, koncertów, przeglądów artystycznych i warsztatów. Prowadzi też regularne zajęcia artystyczne - plastyczne, muzyczne, taneczne i teatralne; także zajęcia ruchowe i sportowe oraz naukę języków obcych. W strukturach GDK działają Wiejski Dom Kultury w Garbatówce oraz Świetlice wiejskie w miejscowościach: Kopina, Barki, Małków i Ostrówek Podyski.

Wykres 18 - Księgozbiór i wypożyczenia na zewnątrz w Gminie Cyców w latach 2016-2021

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do jej zadań należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń

międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Biblioteka posiada 2 filie w Ludwinowie i Malinówce.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 liczebność księgozbioru znajdującego się w zasobach Gminy Cyców wynosiła 20264 egzemplarze. Co bardzo istotne zbiór ten stale się powiększa. Corocznie notując znaczące wzrosty w stosunku do lat poprzedzających. Mimo to, liczba wypożyczeń na zewnątrz niniejszego księgozbioru ma względnie stały poziom i nie zmieniła się znacząco na przestrzeni analizowanego okresu tj. lat 2016-2021. Można zauważyć, że do roku 2018 tendencja w zakresie korzystania z zasobów bibliotecznych była spadkowa. Dopiero kolejne lata przyniosły nieznaczne wzrosty zainteresowania księgozbiorem. Należy również zaznaczyć, że biblioteka prowadzi liczne działania kulturalno-oświatowe oraz promocyjne. Należą do nich przede wszystkim wystawy tematyczne, liczne konkursy i lekcje biblioteczne. Biblioteka organizuje również spotkania autorskie, warsztaty i kiermasze.

2.5.2. FUNKCJE REKREACYJNE

Zasoby dla rozwoju sportu i rekreacji na analizowanym obszarze stanowią istniejące obiekty sportowo-rekreacyjne, wartościowe walory krajobrazowe i przyrodnicze oraz jeziora, które stanowi atrakcję dla mieszkańców i turystów.

Gmina Cyców posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. O jej atrakcyjności turystycznej decyduje przede wszystkim położenie w jednym z najatrakcyjniejszych regionów wypoczynkowych Lubelszczyzny - Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim umożliwiającym rekreację pieszą, rowerową i konną, także wypoczynek nad wodą i gry sportowe. Przez gminę przebiegają dwa oznakowane szlaki turystyczne: niebieski i zielony oraz cztery szlaki tematyczne: przenikania kultur, pamiątek żydowskich, historyczno-przyrodniczy i architektury sakralnej.

Na terenie Gminy Cyców znajdują się następujące elementy infrastruktury sportowej i rekreacyjnej:

- 3 boiska do piłki nożnej (Stawek - 1, Wólka Cycowska - 2);
- 3 boiska do koszykówki (Cyców - 2, Głębokie - 1);
- 4 boiska do piłki ręcznej (Cyców - 2, Głębokie - 1, Garbatówka - 1);
- 5 boisk do piłki siatkowej (Cyców, Garbatówka, Głębokie, Ludwinów, Barki);
- 3 korty tenisowe (Cyców - 1, Wólka Cycowska - 4);
- 2 Hale sportowe (Cyców i Świerszczów) i 3 sale pomocnicze w szkołach (Cyców, Głębokie, Malinówka);
- Strzelnica (Wólka Cycowska).

Na terenie gminy Cyców powstały wielofunkcyjne boiska w ramach programu „Moje boisko-Orlik 2012”. Realizacja tych przedsięwzięć przyczyniła się znacząco do wzrostu dostępności infrastruktury sportowej i poprawy warunków uprawiania sportu i rekreacji. Mimo to w najbliższych latach należy zadbać przede wszystkim o wyposażenie w sprzęt istniejącej infrastruktury sportowej oraz o pełniejsze wykorzystanie jej przez mieszkańców. Część pozostałych obiektów wymaga pilnych prac remontowo-modernizacyjnych i dostosowania do wymaganych standardów.

2.5.3. JAKOŚĆ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Pojęcie przestrzeni publicznej zostało zdefiniowane w art. 2. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z jego treścią poprzez "obszar przestrzeni publicznej" - należy rozumieć obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przestrzeń publiczna jest zatem niejako dobrem wspólnie użytkowanym, kształtowanym, zgodnie ze społecznymi zasadami i wartościami. Zadaniem przestrzeni publicznej jest zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnych. Jest ona również miejscem transmisji różnych produktów materialnych i niematerialnych zaspokajających różnorodne potrzeby mieszkańców gminy. Z tego względu jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych.

Tabela 12 - Występowanie zdegradowanych obszarów i budynków w przestrzeni publicznej na terenie Gminy Cyców

	Występowanie zdegradowanych obiektów/budynków użyteczności publicznej	Występowanie zdegradowanych terenów w przestrzeni publicznej	Występowanie dróg, ścieżek rowerowych, chodników wymagających renowacji	Wartość wskaźnika degradacji przestrzeni publicznej
Adamów	NIE	TAK	TAK	2
Barki	TAK	TAK	TAK	3
Bekiesza	TAK	NIE	TAK	2
Biesiadki	NIE	TAK	TAK	2
Cyców	TAK	TAK	TAK	3
Cyców-Kolonia Druga	NIE	TAK	TAK	2
Garbatówka	TAK	NIE	TAK	2
Głębokie	TAK	TAK	TAK	3
Kopina	TAK	TAK	TAK	3
Ludwinów	TAK	NIE	TAK	2
Ludwinów-Kolonia	NIE	TAK	TAK	2
Malinówka	TAK	TAK	TAK	3
Małków	TAK	TAK	TAK	3
Nowy Stręczyn	TAK	TAK	TAK	3
Ostrówek Podyski	TAK	NIE	TAK	2
Podgłębokie	TAK	TAK	TAK	3
Sewerynów	NIE	TAK	TAK	2
Stary Stręczyn	NIE	TAK	TAK	2
Stawek	TAK	TAK	TAK	3
Stefanów	TAK	TAK	TAK	3
Janowica	TAK	TAK	TAK	3
Szczupak	NIE	TAK	TAK	2
Świerszczów	TAK	TAK	TAK	3
Świerszczów-Kolonia	TAK	TAK	TAK	3

Wólka Cycowska	TAK	TAK	TAK	3
Wólka Nadrybska	NIE	TAK	TAK	2
Zagórze	TAK	TAK	TAK	3
Zaróbka	NIE	TAK	TAK	2
Średnia				2,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Cyców.

Dziesiąty wskaźnik delimitacyjny - określa poziom degradacji przestrzeni publicznej w skali 1-3. Wskaźnik ten określa poziom występowania złego stanu technicznego infrastruktury społecznej lub niskiej jakości terenów publicznych, w tym np. niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej.

Powyższe zestawienie wskazuje, które sołectwa z terenu Gminy Cyców, w szczególności wymagają interwencji w zakresie poprawy stanu przestrzeni publicznych. Występowanie terenów zdegradowanych, fizycznie zniszczonych, sprzyja budowaniu poczucia niskiej jakości życia i może być elementem napędzającym powstawanie różnego rodzaju problemów społecznych.

Takie zestawienie pozwala również na dokonanie porównania sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Możemy wśród nich wymienić sołectwa: Barki, Cyców, Głębokie, Kopina, Malinówka, Małków, Nowy Stręczyn, Podgłębokie, Stawek, Stefanów, Świerszczów, Świerszczów-Kolonia, Wólka Cycowska, Zagórze.

2.6. OBSZAR TECHNICZNY

Diagnoza obszaru technicznego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dlatego też, należy zaznaczyć, że obszar techniczny oraz obszar przestrzenno-funkcjonalny w wielu elementach przenikają się lub wzajemnie uzupełniają.

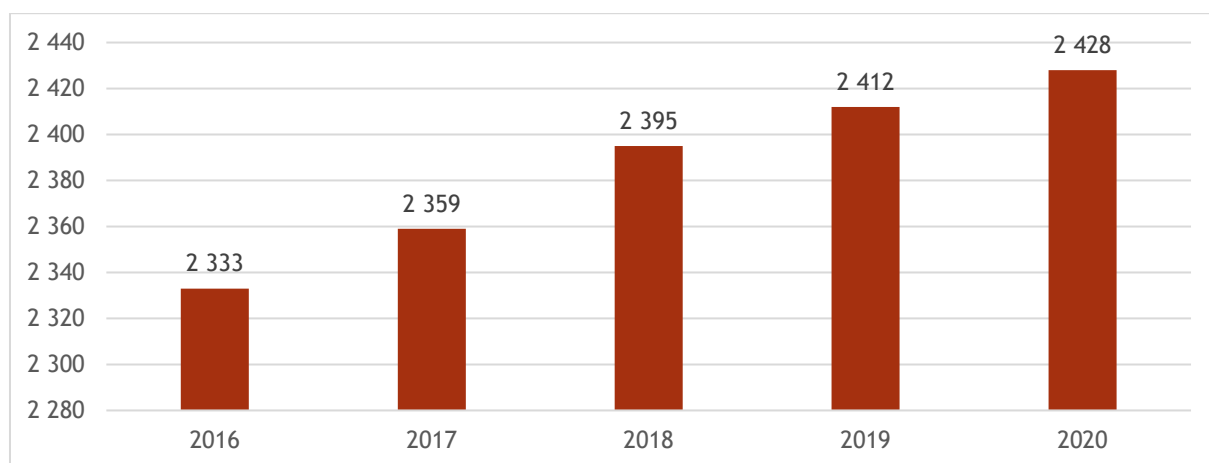
2.6.1. ZASOBY MIESZKANIOWE

Zasoby mieszkaniowe są bardzo istotnym czynnikiem świadczącym o rozwoju Gminy. W pewien sposób związane są również z rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz poziomem jego zamożności. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego wskazuje, że na przestrzeni lat 2016-2020 liczba mieszkań w Gminie Cyców wzrosła z poziomu 2333 w roku 2016 do poziomu 2428 w roku 2020. Jest to wzrost o około 4% co z pewnością możemy odnotować jako zjawisko pozytywne.

Analogicznie do liczby mieszkań rośnie również ich powierzchnia użytkowa, która w 2020 roku wynosiła 218 346 m². Taki stan rzeczy świadczy o poprawie sytuacji mieszkaniowej. Wzrosty nie są jednak odpowiednio wysokie i wskazują na powolne polepszanie się warunków mieszkaniowych. Co może być również przyczyną pojawiania się różnego rodzaju problemów społecznych.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, tylko 16 z 2428 mieszkań było mieszkaniami komunalnymi. Ich łączna powierzchnia wynosiła 756 m². Takie zasoby będące własnością Gminy Cyców z pewnością nie wyczerpują potrzeb mieszkańców w niniejszym zakresie.

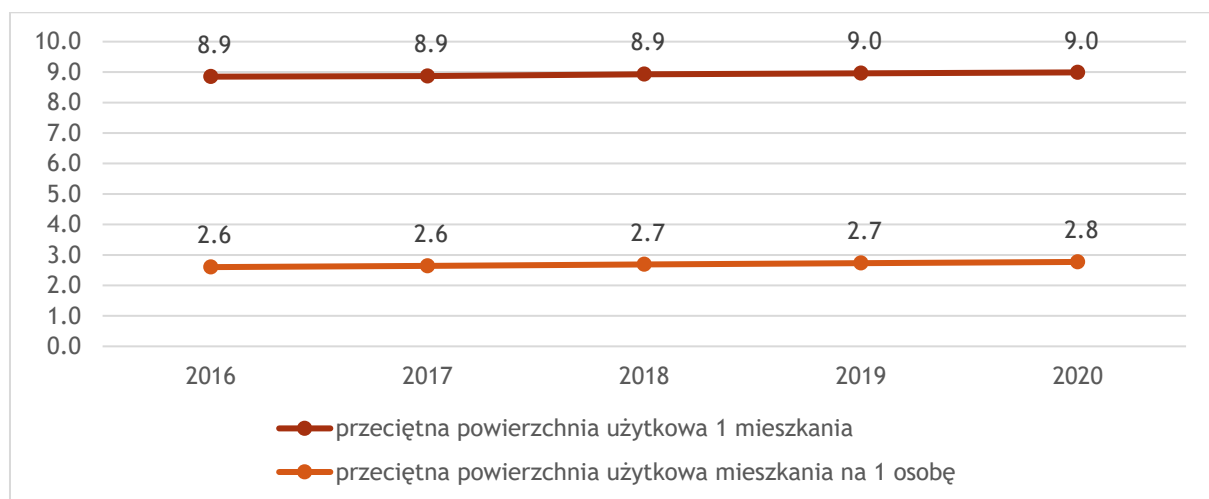
Wykres 19 - Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Cyców w latach 2016-2020

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Cyców, mogą być wskaźniki określające przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania oraz przeciętną powierzchnię użytkową przypadającą na 1 mieszkańca. W obydwu przypadkach, możemy zauważyć wzrost wartości wskaźnika w analizowanym okresie. Nie są to wzrosty znaczące, co może świadczyć o względnie stałej sytuacji w zakresie dostępnych zasobów mieszkaniowych, jednak jest warto odnotowania.

Wykres 20 - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy Cyców w latach 2016-2020

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

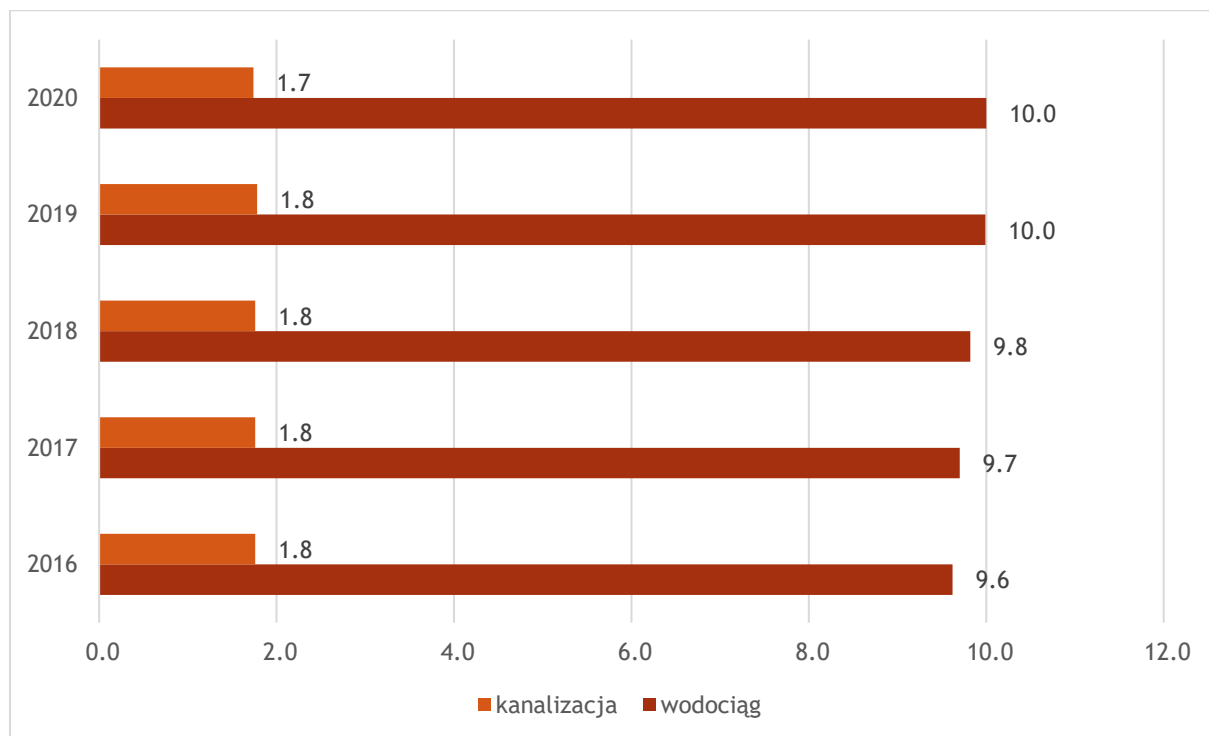
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego: przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu wynosi 4,16. Należy również zaznaczyć, że jednocześnie przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie oraz przeciętna liczba osób przypadających na jedną izbę nieznacznie spadają na przestrzeni badanego okresu. W roku 2020 wskaźniki te osiągnęły wartości: 3,25 i 0,78. Jednak wpływ na taki stan rzeczy ma przede wszystkim wyludnianie się Gminy Cyców, a nie znacząca poprawa zasobów mieszkaniowych poprzez istotny wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku.

2.6.2. INFRASTRUKTURA SIECIOWA

Drugim elementem obszaru technicznego jest infrastruktura sieciowa. Wiąże się ona bezpośrednio z odnotowanymi zasobami mieszkaniowymi. Można wręcz powiedzieć, że uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Cyców, może być właśnie wskaźnik określający procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację. Należy zaznaczyć, że występuje tutaj wyraźna dysproporcja. W zakresie mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej wartość wskaźnika jest na wysokim poziomie już od początku analizowanego okresu tj. od 2016 r. Wówczas wynosiła ona 96,2%. Pozytywną informację w niniejszym zakresie jest również fakt, że 2020 r. udało się podłączyć do sieci wodociągowej 100% mieszkań. Zatem wszyscy mieszkańcy Gminy Cyców mają zapewniony dostęp do bieżącej wody.

Stabiej prezentują się dane dotyczące procentu skanalizowania gminy. Tutaj wartość wskaźnika utrzymuje się na względnie stałym i dość niskim poziomie. W 2020 r. wyniosła ona zaledwie 17,4%. Z pewnością jest to wynik niezadowalający, który wskazuje na konieczność podjęcia interwencji w tym zakresie.

Wykres 21 - Procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację na terenie Gminy Cyców w latach 2016-2020

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Należy również zaznaczyć, że bardzo istotnym problemem z zakresu technicznego jest brak infrastruktury dotyczącej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Cyców. Problem braku dostępu do sieci kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach należy wskazać jako jedną z technicznych słabych stron.

Tabela 13 - Dostęp do sieci kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców

Dostęp do sieci kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców	
Adamów	brak
Barki	brak
Bekiesza	brak
Biesiadki	brak
Cyców	jest
Cyców-Kolonia Druga	jest
Garbatówka	brak
Głębokie	jest
Kopina	jest
Ludwinów	brak
Ludwinów-Kolonia	brak
Malinówka	brak
Małków	brak
Nowy Stręczyn	brak
Ostrówek Podyski	brak
Podgłębokie	jest
Sewerynów	jest
Stary Stręczyn	brak
Stawek	brak
Stefanów	brak
Szczupak	brak
Świerszczów	jest
Świerszczów-Kolonia	jest
Wólka Cycowska	jest
Wólka Nadrybska	jest
Zagórze	jest
Zaróbka	jest

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Jedenasty wskaźnik delimitacyjny - określa dostępność poszczególnych sołectw do sieci kanalizacyjnej. Jest to z pewnością jeden ze wskaźników wpływających na ogólny poziom życia mieszkańców, w szczególności w zakresie rozwiązań technicznych.

Widzimy, że znacząca część sołectw nie posiada dostępu do kanalizacji. Są to sołectwa: Adamów, Barki, Bekiesza, Biesiadki, Garbatówka, Ludwinów, Ludwinów-Kolonia, Malinówka, Małków, Nowy Stręczyn, Ostrówek Podyski, Sewerynów, Stary Stręczyn, Stawek, Stefanów, Szczupak.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że na poziomie dostępu do sieci wodociągowej nie występują, aż tak znaczące dysproporcje rozwojowe. Znaczna większość sołectw posiada dostęp do wodociągu pomimo braku kanalizacji. Jeżeli zaś chodzi o sieć gazową, to w żadnej części Gminy Cyców nie jest ona dostępna.

2.6.3. POZIOM DOSTĘPNOŚCI BUDYNKÓW

Bardzo istotnym zagadnieniem w kwestii planowania działań rewitalizacyjnych jest również poziom dostępności. Analiza poszczególnych sołectw pod kątem infrastruktury publicznej pozwala na weryfikację, które z nich nie zapewniają odpowiedniego poziomu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Najważniejsze kwestie w niniejszym zakresie reguluje Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Sektor publiczny jest na jej podstawie zobowiązany do zapewnienia co najmniej minimalnej dostępności, która zagwarantuje dostępność podmiotu publicznego. Podmiot publiczny zapewnia dostępność przez stosowanie uniwersalnego projektowania nowych rozwiązań lub racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier. Minimalne wymagania obejmują zapewnienie w instytucjach publicznych:

- dostępności architektonicznej - zarówno korytarze, jak i klatki schodowe powinny być wolne od barier i zapewniać możliwość poruszania się po nich między innymi osób na wózku, osób korzystających z kul, lasek i innych pomocy ortopedycznych, osób starszych, a także osób z wózkami dziecięcymi, mających różne problemy z poruszaniem się (windy, schody, korytarze, ciągi piesze w budynku),
- dostępności cyfrowej - została kompleksowo uregulowana w ustawie o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych,
- dostępności informacyjno-komunikacyjnej - zapewnienie informacji na temat tego, jakie zadania wykonuje dany podmiot w postaci nagrania w polskim języku migowym dla osób głuchych, informacji w tekście łatwym do czytania (ETR) - m.in dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, czy pliku odczytywalnego maszynowo, dzięki któremu taką informację może udźwiękować osoba niewidoma. Dostępność w tym zakresie to także umożliwienie komunikacji z podmiotem w taki sposób, jaki jest dogodny dla osoby ze szczególnymi potrzebami np. poprzez SMS czy przy użyciu usługi tłumaczenia migowego online.

Tabela 14 - Występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w sołectwach w Gminie Cyców

Występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w sołectwach w Gminie Cyców	
Adamów	Nie
Barki	Tak
Bekiesza	Nie
Biesiadki	Nie
Cyców	Tak
Cyców-Kolonia Druga	Nie
Garbatówka	Tak
Głębokie	Tak
Kopina	Tak
Ludwinów	Nie
Ludwinów-Kolonia	Nie
Malinówka	Tak
Małków	Tak
Nowy Stręczyn	Tak
Ostrówek Podyski	Tak

Podgłębokie	Tak
Sewerynów	Nie
Stary Stręczyn	Nie
Stawek	Tak
Stefanów	Tak
Szczupak	Nie
Świerszczów	Tak
Świerszczów-Kolonia	Tak
Wólka Cycowska	Tak
Wólka Nadrybska	Nie
Zagórze	Nie
Zaróbka	Nie

Źródło: Urząd Gminy Cyców

Dwunasty wskaźnik delimitacyjny określa poziom dostępności budynków publicznych w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców. Jest to z pewnością jeden ze wskaźników wpływających na ogólny poziom życia mieszkańców, w szczególności w zakresie osób ze szczególnymi potrzebami. Do sołectw w których zidentyfikowano problem należy zaliczyć sołectwa: Barki, Cyców, Garbatówka, Głębokie, Kopina, Malinówka, Małków, Nowy Stręczyn, Ostrówek Podyski, Podgłębokie, Stawek, Stefanów, Świerszczów, Świerszczów-Kolonia, Wólka Cycowska

Weryfikacji poddano tutaj występowanie budynków niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w poszczególnych sołectwach Gminy Cyców. Należy jednocześnie zaznaczyć, że jako sołectwa w których występuje analizowany problem wskazywano te w których zidentyfikowano braki przynajmniej w jednym zakresie spośród następujących elementów poprawiających dostępność architektoniczną: podjazd/winda, łazienka, parking.

2.7. BADANIA ANKIETOWE

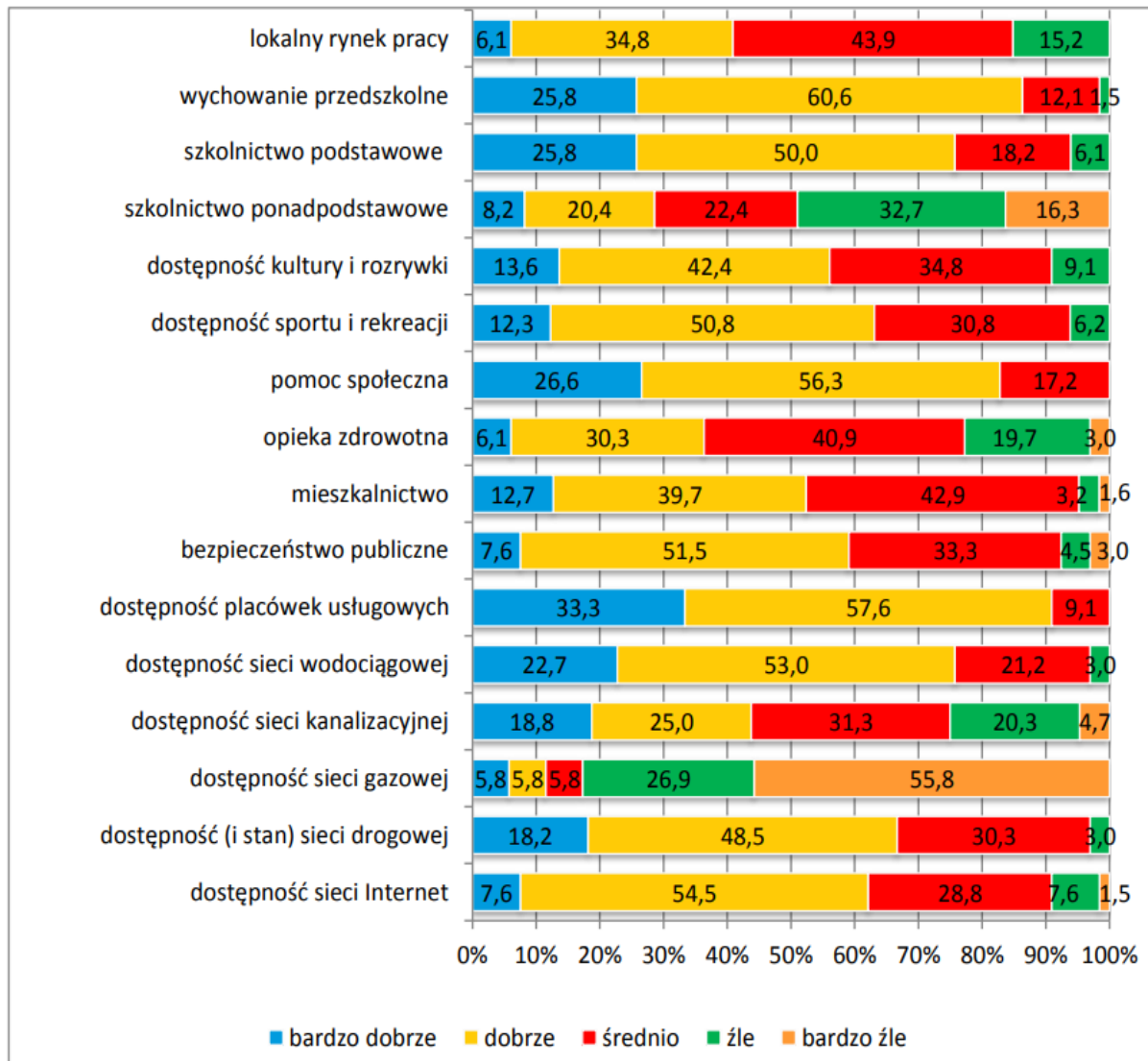
W ramach opracowania Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027 przeprowadzono badania ankietowe pn. „Problemy społeczne w środowisku lokalnym”. Ankieta przeprowadzona w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Cyców posłużyła identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Z uwagi na fakt, iż Gminny Program Rewitalizacji Gminy Cyców powinien być oparty na założeniach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wnioski z przeprowadzonych badań powinny się znaleźć również w niniejszej diagnozie, prowadzącej do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Wskazanie wybranych pytań pozwala wzmocnić i podkreślić tezy podniesione w ramach niniejszej diagnozy, a jednocześnie jest wyrazem jednego z działań służących do zaangażowania mieszkańców Gminy Cyców do przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego - Wójta Gminy i jego Zastępcy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek

organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawiciele jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie przeanalizowano 66 wypełnionych anonimowo ankiet.

Wykres 22 - Ocena warunków życia w Gminie Cyców

Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027

Jedno z pytań miało na celu ogólną ocenę mieszkańców w zakresie warunków życia w gminie. Oceny należało dokonać w podziale na różne kategorie tematyczne w pięciu stopniowej skali. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

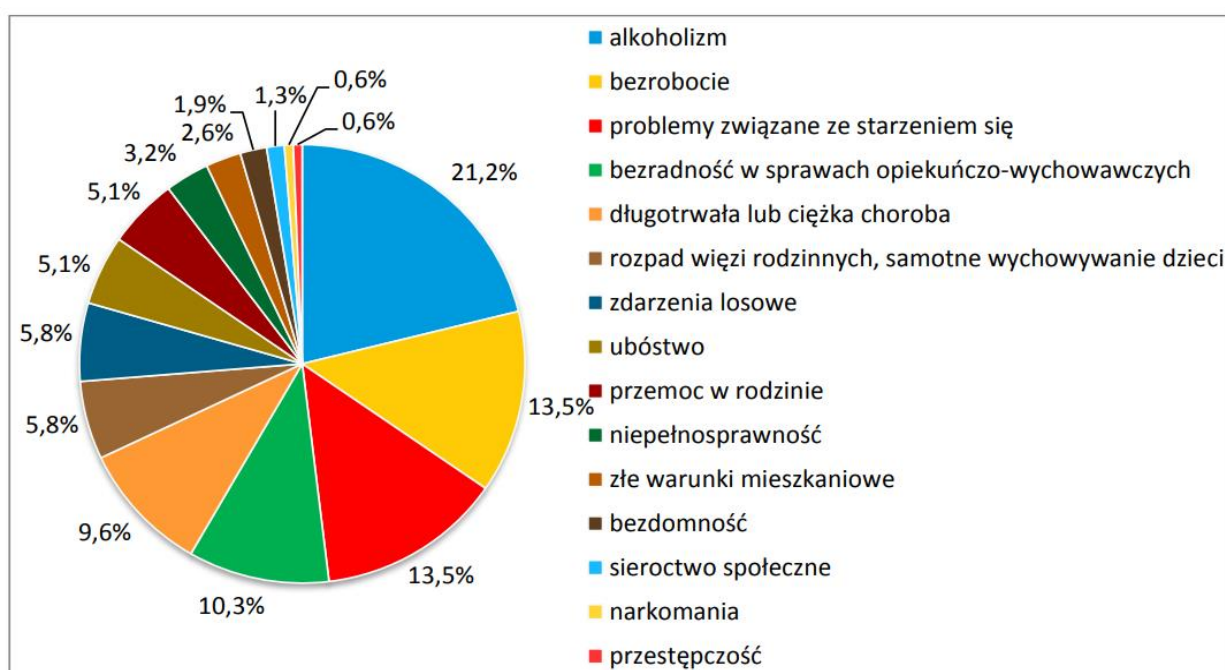
Należy zaznaczyć, że w niniejszym pytaniu mieszkańcy najlepiej ocenili dostępność placówek usługowych (łącznie 90,9% ocen dobrych i bardzo dobrych), wychowania przedszkolnego (w sumie 86,4% ocen dobrych i bardzo dobrych) i pomoc społeczną (łącznie 82,9% ocen dobrych i bardzo dobrych). Natomiast dostęp do sieci gazowej (w sumie 82,7% ocen bardzo złych i złych) i szkolnictwa ponadgimnazjalnego (łącznie 49% ocen złych i bardzo złych) zostały ocenione zdecydowanie najgorzej.

Następne pytanie miało na celu identyfikację problemów społecznych, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Wskazano liczne rodzaje problemów z różnych obszarów tematycznych. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Dodatkowo zgodnie z odpowiedziami ankietowanych, do najistotniejszych i najczęściej występujących problemów społecznych możemy uznać: alkoholizm (21,1%), a także bezrobocie i problemy związane ze starzeniem się (po 13,5%).

Natomiast najmniej istotne z punktu widzenia mieszkańców wydają się problemy związane z narkomanią, szeroko pojętą przestępczością i sieroctwem społecznym.

Wykres 23 - Najważniejsze problemy społeczne w Gminie Cyców

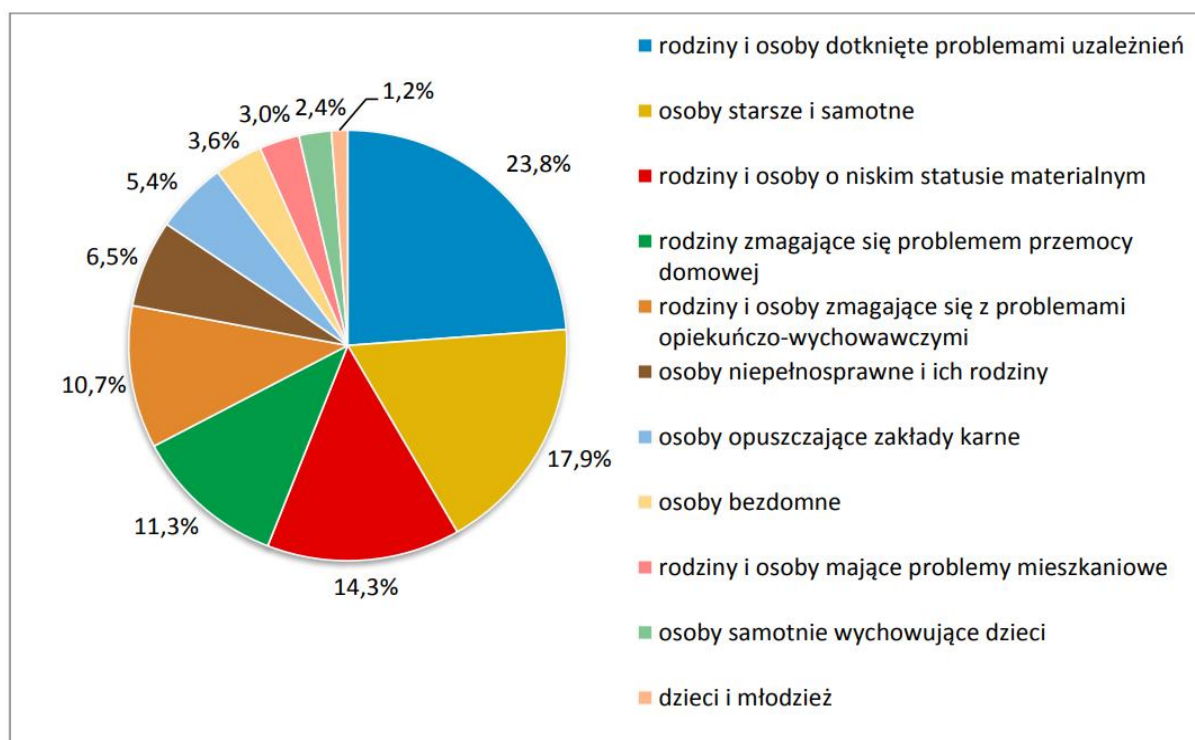
Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027

Bardzo istotnym elementem ankiety była również identyfikacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w gminie. Jest to istotny czynnik również w zakresie delimitacji obszarów problemowych. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że największa liczba badanych stwierdziła, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (23,8%), a także osoby starsze i samotne (17,9%) oraz rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (14,3%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poszczególnych kategorii problemów społecznych oraz działań koniecznych do podjęcia w ramach przeciwdziałania występującym zjawiskom negatywnym. Pełny zakres badania ankietowego oraz prezentację odpowiedzi na wszystkie pytania przedstawia Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027.

Wykres 24 - Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w Gminie Cyców

Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027

3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Cyców zostało przeprowadzone w oparciu o analizę wskaźnikową i analizę jakościową, opisaną w rozdziale drugim niniejszego dokumentu.

Poprzez diagnozę stanu obecnego określono, które sołectwa (wyznaczone jako jednostki referencyjne) notują najgorszą sytuację w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcyjnym i technicznym. W każdym z powyższych obszarów wskazano przynajmniej jeden wskaźnik delimitacyjny, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru społecznego. W tym przypadku, wskaźniki delimitacyjne zostały określone na poziomie obszarów szczegółowych.

Analiza jakościowa dotyczyła interpretacji wyników otrzymanych w poszczególnych obszarach oraz badania ankietowego na potrzeby opracowania Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027 i formułowania na tej bazie wniosków diagnostycznych.

Należy również zaznaczyć, że przeprowadzona analiza, w przypadku poszczególnych rozdziałów miała zazwyczaj charakter dwu poziomowy. Przedstawione dane i statystyki na poziomie Gminy Cyców były zazwyczaj elementem diagnozy o charakterze ogólnym. Jednak w przypadku każdego z obszarów były one pomocne w określeniu stanu Gminy oraz określeniu bardziej szczegółowych wskaźników delimitacyjnych.

3.1. WSKAŹNIKI DELIMITACYJNE

Wskaźniki delimitacyjne to wybrane na etapie prac diagnostycznych wskaźniki statystyczne lub jakościowe pozwalające na wskazanie obszarów o szczególnym poziomie nasilenia problemów. Ustawa o rewitalizacji określa elementy wpływające na kryzys w sferze społecznej. Jest on związany z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Dlatego też, przeprowadzoną analizę oparto o 11 wskaźników obrazujących występowanie szczególnego natężenia wskazanych w ustawie problemów społecznych. Przedstawiona poniżej tabela określa zbiór wskaźników delimitacyjnych w podziale na poszczególne obszary wyodrębnione w diagnozie Gminy Cyców.

Tabela 15 - Zestawienie wskaźników delimitacyjnych

Numer	Nazwa wskaźnika	Obszar diagnozy	Problem społeczny
1.	Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Cyców	Obszar społeczny	Wyludnianie się gminy
2.	Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Cyców	Obszar społeczny	Starzejące się społeczeństwo (szczególne potrzeby społeczne)
3.	Liczba os. korzystających z pomocy z powodu ubóstwa	Obszar społeczny	Ubóstwo
4.	Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni	Obszar społeczny	Bezrobocie
5.	Interwencje policyjne i domowe na terenie Gminy Cyców w 2021 r.	Obszar społeczny	Przestępczość
6.	Średnie wyniki z egzaminu ośmioklasisty w szkołach na terenie Gminy Cyców	Obszar społeczny	Niski poziom edukacji
7.	Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa	Obszar społeczny	Niski poziom aktywności społecznej
8.	Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością	Obszar gospodarczy	Niewystarczająca aktywność gospodarcza
9.	Liczba budynków zawierających azbest w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców	Obszar środowiskowy	Występujące zagrożenia środowiskowe
10.	Poziom degradacji przestrzeni publicznej	Obszar przestrzenno-funkcjonalny	Niski poziom przestrzeni publicznej
11.	Dostęp do sieci kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców	Obszar techniczny	Niedostateczny poziom jakości zasobów mieszkaniowych
12.	Występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w sołectwach w Gminie Cyców	Obszar techniczny	Niedostateczny poziom dostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami

Źródło: Opracowanie własne

W każdym z wyżej wymienionych wskaźników dokonano porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych sołectwach. W przypadku wskaźników statystycznych opartych o wartości liczbowe, określano średnią wartość dla Gminy Cyców, a następnie oznaczano sołectwa o wartości powyżej średniej, ze szczególnym uwzględnieniem sołectw najbardziej narażonych na dany problem. Wskaźniki jakościowe były natomiast oceniane zgodnie ze stanem faktycznym w znacznej mierze podkreśliły skuteczność wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: obszar zdegradowany określony jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. W przypadku sołectw znajdujących się na terenie Gminy Cyców dokonano analizy również pozostałych sfer. W dalszej części niniejszego opracowania przedstawiono zbiorowe zestawienie wszystkich zastosowanych w diagnozie wskaźników delimitacyjnych wraz z określeniem ich wartości prowadzącej do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

3.2. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Definicja ustawowa obszaru zdegradowanego wskazuje, że jest nim taki obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występuje na nim co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Natomiast obszar rewitalizacji jest wyznaczony w ramach obszaru zdegradowanego, należy jednak pamiętać, że obszar rewitalizacji to obszar gdzie widzimy szczególną koncentrację zjawisk negatywnych obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego. Nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Tabela 16 - Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	W11	W12	R
Adamów	1		1			1	1		1		1		6
Barki				1					1	1	1	1	5
Bekiesza			1	1		1			1		1		5
Biesiadki						1					1		2
Cyców	1	1		1	1	1	1	1	1	1		1	10
Cyców-Kolonia Druga						1			1				2
Garbatówka		1			1		1				1	1	5
Głębokie	1				1			1	1	1		1	6
Kopina		1	1		1	1	1		1	1		1	8
Ludwinów		1	1			1			1		1		5
Ludwinów-Kolonia	1					1					1		3
Malinówka						1			1	1	1	1	5
Małków	1	1	1	1		1				1	1	1	8
Nowy Stręczyn	1	1	1	1		1			1	1	1	1	9
Ostrówek Podyski		1	1				1				1	1	5
Podgłębokie				1	1		1		1	1		1	6
Sewerynów	1	1				1					1		4
Stary Stręczyn			1			1					1		3

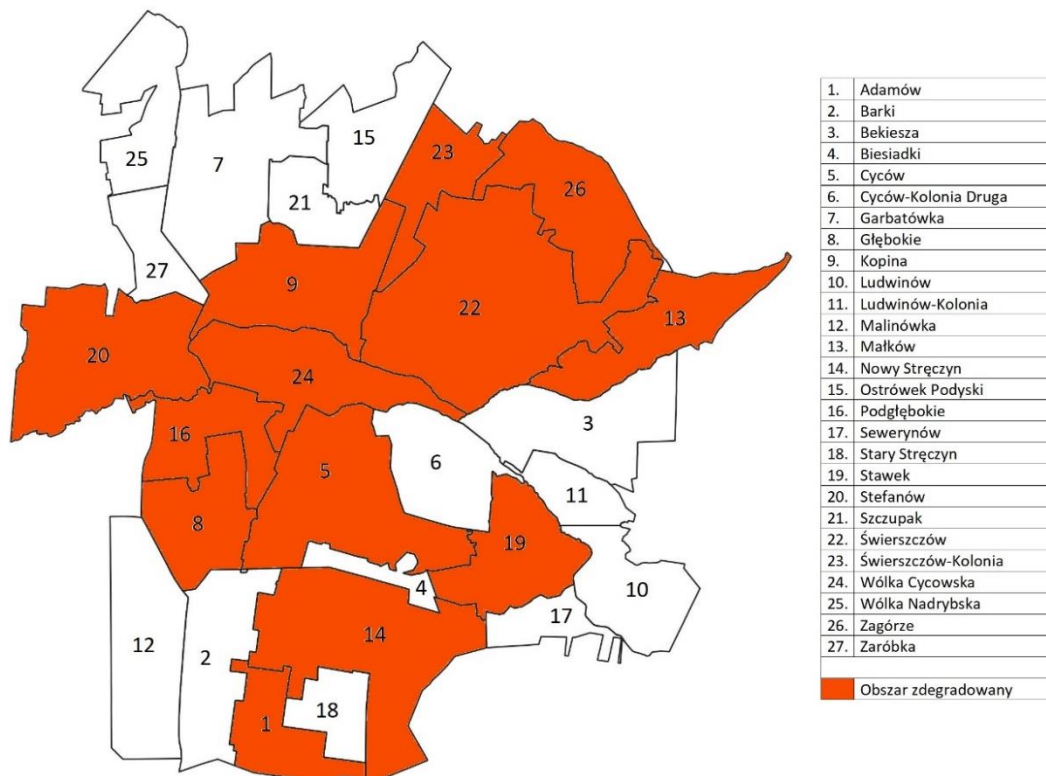
Stawek			1	1	1	1	1			1	1	1	8
Stefanów	1	1	1			1		1		1	1	1	8
Szczupak											1		1
Świerszczów	1	1	1	1	1	1	1		1	1		1	10
Świerszczów-Kolonia		1		1		1	1			1		1	6
Wólka Cycowska		1		1	1	1			1	1	1	1	8
Wólka Nadrybska	1	1	1										3
Zagórze	1	1	1	1		1				1			6
Zaróbka		1											1
Średnia												5,5	

Źródło: Opracowanie własne

W celu wyznaczenia powyższych obszarów na podstawie przeprowadzonej diagnozy wielokryterialnej dotyczącej stanu istniejącego dla Gminy Cyców i jej poszczególnych sołectwa, należy przedstawić zestawienie wszystkich wskaźników delimitacyjnych. Takie podejście pozwala na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów referencyjnych i wyszczególnienie obszarów znajdujących się w stanie kryzysu.

W efekcie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono sołectwa z największą liczbą wskaźników delimitacyjnych świadczących o nagromadzeniu obszarów problemowych. Średnia wartość wyniosła tutaj 5,5. Dlatego też, sołectwa dla których odnotowano wynik wyższy, możemy zaliczyć do kategorii obszaru zdegradowanego. To właśnie w tych sołectwach nagromadzenie problemów społecznych jest największe. Należy wśród nich wymienić: Adamów, Cyców, Głębokie, Kopina, Małków, Nowy Stręczyn, Podgłębokie, Stawek, Stefanów, Świerszczów, Świerszczów-Kolonia, Wólka Cycowska i Zagórze

Mapa 3 - Obszar zdegradowany na terenie Gminy Cyców

Źródło: Opracowanie własne

Wśród wyżej wymienionych sołectw, możemy wyznaczyć również sołectwa, w których nagromadzenie problemów społecznych jest szczególnie widoczne. Szczególną koncentrację zjawisk negatywnych możemy zaobserwować w sołectwach, dla których liczba wskaźników przekraczających wartość średnią jest najwyższa. Możemy wśród nich wskazać następujące sołectwa: Cyców oraz Świerszczów.

Zwracając jednak uwagę na obostrzenia związane z delimitacją obszaru rewitalizacji w zakresie maksymalnej jego powierzchni i liczby ludności, należy przedstawić również tabelę określającą dane w tym zakresie w podziale na poszczególne sołectwa znajdujące się na terenie Gminy Cyców.

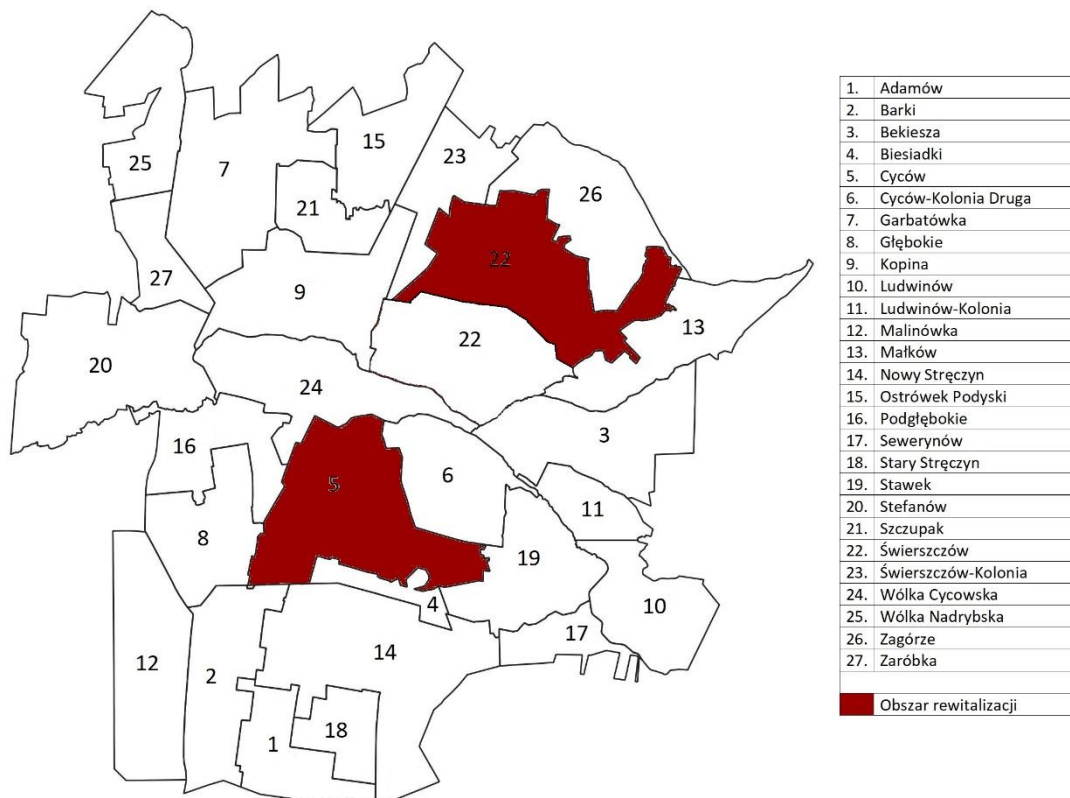
Tabela 17 - Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Cyców

	Liczba mieszkańców	% udział w liczbie mieszkańców w Gminie Cyców	Powierzchnia	% udział w powierzchni Gminy Cyców
Adamów	151	1,87%	340,1585	2,17%
Barki	309	3,95%	525,4801	3,36%
Bekiesza	371	4,71%	645,6207	4,13%
Biesiadki	74	0,99%	134,8012	0,86%
Cyców	1793	21,84%	926,1237	5,92%
Cyców-Kolonia Druga	249	3,37%	472,5439	3,02%
Garbatówka	277	3,62%	836,1213	5,34%
Głębokie	489	6,16%	464,2634	2,97%
Kopina	264	3,66%	685,4542	4,38%
Ludwinów	195	2,76%	646,6201	4,13%
Ludwinów-Kolonia	50	0,58%	0	0,00%
Malinówka	342	4,42%	665,2735	4,25%
Małków	121	1,40%	538,2125	3,44%
Nowy Stręczyn	389	4,72%	970,3991	6,20%
Ostrówek Podyski	121	1,57%	462,5682	2,96%
Podgłębokie	258	3,38%	416,8835	2,66%
Sewerynow	56	0,65%	198,5444	1,27%
Stary Stręczyn	66	0,91%	234,8166	1,50%
Stawek	218	2,76%	509,0466	3,25%
Stefanów	455	5,28%	886,2233	5,66%
Szczupak	49	0,65%	274,9077	1,76%
Świerszczów	324	4,10%	1577,1213	10,08%
Świerszczów-Kolonia	217	2,76%	360,9612	2,31%
Wólka Cycowska	739	9,89%	629,2525	4,02%
Wólka Nadrybska	105	1,26%	467,8215	2,99%
Zagórze	92	1,15%	609,0884	3,89%
Zaróbka	127	1,62%	248,4291	1,59%
RAZEM	7901	100,00%	15645,646	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Cyców.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Tym samym, jako obszar rewitalizacji w Gminie Cyców wskazano dwa podobszary: sołectwo Cyców oraz sołectwo Świerszczów o łącznej liczbie mieszkańców wynoszącej 2 117 tj. 24,94% ludności gminy oraz powierzchni 1 577,1213 ha tj. 16% obszaru gminy. Z uwagi na dużą powierzchnię terenów leśnych w sołectwie Świerszczów, zostały one wyłączone z obszaru rewitalizacji.

Mapa 4 - Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Cyców

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych. Po pierwsze jest to obszar na którym notuje się spadek liczby ludności. Jednocześnie rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, których możemy zaliczyć jako osoby ze szczególnymi potrzebami. Nakładają się tutaj na siebie dwa problemy społeczne: wyludnianie się gminy i starzenie się społeczeństwa.

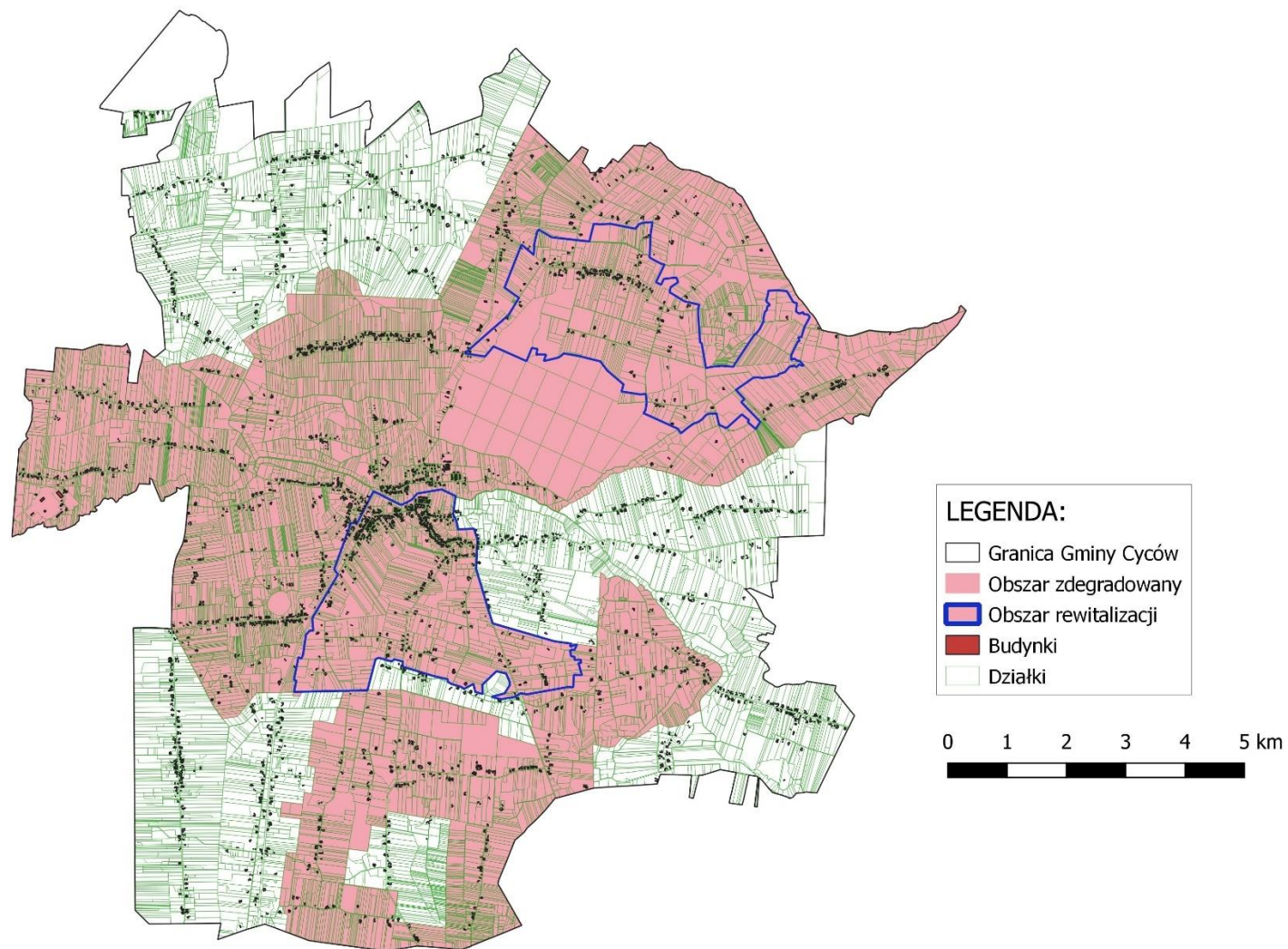
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wskazuje natomiast na notowany poziom ubóstwa. Problem dużej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na złą sytuację materialną, rodzin ubogich i dysfunkcyjnych nieradzących sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy prowadzenia gospodarstwa domowego jest bardzo istotny. Należy zaznaczyć, że problem ten łączy się bardzo często z innym niekorzystnym zjawiskiem społecznym jakim jest bezrobocie. Może być to jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu emigracji ludzi młodych i wykształconych. Taki stan rzeczy może prowadzić również do pogłębiania się zjawiska wykluczenia społecznego, występowania patologii społecznych oraz natężenia zjawiska „dziedziczenia biedy”.

Negatywnym zjawiskiem może być również niski poziom wyników egzaminów ósmoklasisty. Taki stan rzeczy, częściowo przekłada się w przyszłości na poziom bezrobocia. Bardzo ważną kwestią jest również niski poziom poczucia bezpieczeństwa związany z odnotowaną dużą liczbą popełnionych przestępstw, prowadzonych interwencji domowych czy zdarzeń drogowych. Problem niskiej aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu obywatelskim potwierdzają dane dotyczące wskaźników prezentujących frekwencje w ostatnio organizowanych wyborach na sołtysów.

W obszarze gospodarczym zidentyfikowano problem niewystarczającej aktywności gospodarczej. Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Cyców świadczy o nasileniu problemów w niniejszej sferze. Jeżeli natomiast chodzi o kwestie środowiskowej, to duży jest również udział budynków pokrytych nadal szkodliwym dla zdrowia ludzkiego azbestem. Obszar rewitalizacji boryka się także z szeregiem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Wpływa na to znaczący poziom degradacji przestrzeni publicznej. Problemy sfery technicznej to niewystarczający poziom budynków korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz występowanie budynków publicznych niespełniających norm dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

W celu racjonalnego gospodarowania przestrzenią gminy, w szczególności na obszarze rewitalizacji - zgodnie z zapisami art. 11 ust. 5 pkt. w uchwale, o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostanie ustanowione na rzecz gminy Cyców prawo pierwokupu wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji.

Mapa 5 - Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Cyców

Źródło: Opracowanie własne

4. SPIS TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW I MAP

Tabela 1 - Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Cyców.....	12
Tabela 2 - Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Cyców	13
Tabela 3 - Procent osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa	17
Tabela 4 - Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni	21
Tabela 5 - Przestępstwa na terenie Gminy Cyców w 2021 r.	23
Tabela 6 - Interwencje policyjne i domowe na terenie Gminy Cyców w 2021 r.	24
Tabela 7 - Średnie wyniki z egzaminu ośmioklasisty w szkołach na terenie Gminy Cyców..	26
Tabela 8 - Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Cyców	28
Tabela 9 - Frekwencja na zebraniach sołectkich podczas ostatniego wyboru sołtysa	29
Tabela 10 - Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Cyców	32
Tabela 11 - Liczba budynków zawierających azbest w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców	43
Tabela 12 - Występowanie zdegradowanych obszarów i budynków w przestrzeni publicznej na terenie Gminy Cyców	46
Tabela 13 - Dostęp do sieci kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach w Gminie Cyców	50
Tabela 14 - Zestawienie wskaźników delimitacyjnych	56
Tabela 15 - Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów.....	57
Tabela 16 - Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Cyców.....	59
Wykres 1 - Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Gminy Cyców w latach 2016-2020	9
Wykres 2 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2016-2020	9
Wykres 3 - Wskaźnik obciążenia demograficznego	10
Wykres 4 - Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Cyców w latach 2016-2020	11
Wykres 5 - Saldo migracji w gminie Cyców w latach 2016-2020.....	11
Wykres 6 - Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej gminie Cyców w latach 2016-2020	15
Wykres 7 - Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Cyców	15
Wykres 8 - Rodziny i dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Cyców	16
Wykres 9 - Wydatki na świadczenia wychowawcze	17
Wykres 10 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Cyców.....	19

Wykres 11 - Liczba bezrobotnych w latach 2016-2020 na terenie Gminy Cyców	20
Wykres 12 - Liczba bezrobotnych w grupach do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia w Gminie Cyców.....	20
Wykres 13 - Zdarzenia wg rodzajów w latach 2018-2020 na terenie Gminy Cyców	22
Wykres 14 - Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Cyców w latach 2016-2020	25
Wykres 15 - Struktura przedsiębiorstw w Gminie Cyców na podstawie liczby zatrudnionych pracowników	30
Wykres 16 - Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według formy prawnej w Gminie Cyców.....	31
Wykres 17 - Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Cyców w latach 2016-2021	31
Wykres 18 - Księgozbiór i wypożyczenia na zewnątrz w Gminie Cyców w latach 2016-2021	44
Wykres 19 - Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Cyców w latach 2016-2020	48
Wykres 20 - Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy Cyców w latach 2016-2020	48
Wykres 21 - Procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację na terenie Gminy Cyców w latach 2016-2020	49
Wykres 22 - Ocena warunków życia w Gminie Cyców	53
Wykres 23 - Najważniejsze problemy społeczne w Gminie Cyców	54
Wykres 24 - Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w Gminie Cyców	55
Rysunek 1 - Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	4
Mapa 1 - Mapa Gminy Cyców	6
Mapa 2 - Gmina Cyców na tle powiatu łęczyńskiego	7
Mapa 3 - Obszar zdegradowany na terenie Gminy Cyców	58
Mapa 4 - Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Cyców	60
Mapa 5 - Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Cyców	62